

# KREDYT TRENDRY

GRUDZIEŃ 2010

## RAPORT BIURA INFORMACJI KREDYTOWEJ

Jakość nowych kredytów wyraźnie lepsza:

- konsumpcyjne [str. 5–12](#)
- mieszkaniowe [str. 22–23](#)

Ryzyko kredytów mieszkaniowych rośnie wraz z liczbą równoległe spłacanych kredytów konsumpcyjnych [str. 24–28](#)

Jakość portfela kredytów ratalnych i mieszkaniowych determinowana jest już w pierwszych miesiącach po ich udzieleniu [str. 15–18](#)



## KONIUNKTURA NA KREDYTY MIESZKANIOWE WRACA

20 października w Warszawie odbył się V Kongres Ryzyka Bankowego organizowany przez Biuro Informacji Kredytowej. Kongres zgromadził ponad trzystu uczestników – przedstawiciele banków, instytucji finansowych, firm ubezpieczeniowych oraz świata nauki, głównie porających się problematyką finansów. Motywem przewodnim Kongresu była ocena dotychczasowych rozwiązań prawnych regulujących funkcjonowanie sektora finansowego. Omówiono m.in. doświadczenia amerykańskiego i europejskiego rynku finansowego. Podkreślono konieczność szybkiego wdrożenia regulacji unijnych zwiększających bezpieczeństwo funkcjonowania banków i ich klientów.

Główny ekonomista Biura Informacji Kredytowej, dr Andrzej Topiński, uczestniczył w posiedzeniu Zespołu Ekspertów ds. Bankowości przy Komisji Europejskiej (Bruksela, 22 października). Omawiano dwa podstawowe tematy:

- Decyzja Komitetu Bazylejskiego w sprawie Bazylei III, wdrożenia jej w państwach członkowskich UE oraz jej możliwych skutków dla gospodarki europejskiej;
- Możliwości wdrożenia kryteriów zrównoważonego rozwoju społecznego i środowiska naturalnego do różnych postanowień Bazylei II.

Z najnowszej ankiety Narodowego Banku Polskiego wynika, że w trzecim kwartale 2010 r. większość banków zaostrzyła kryteria udzielania kredytów dla gospodarstw domowych, głównie z powodu wprowadzenia *Rekomendacji T*. W przypadku przedsiębiorstw – szczególnie małych i średnich – zaostrzenie polityki kredytowej wynikało z niskiej jakości portfela kredytowego. Równocześnie banki kontynuowały łagodzenie niektórych warunków kredytowania, zwłaszcza w zakresie marż, uzasadniając tę decyzję silną presją konkurencyjną na rynku.

W pierwszych dziesięciu miesiącach tego roku BIK udostępnił bankom blisko 30 mln raportów, tj. o 31% więcej niż w tym samym okresie roku ubiegłego. Na jeden udzielany kredyt przypadają dwa zapytania (raporty *on-line*) o historię kredytową wnioskodawcy. Trzy lata temu – przed kryzysem – banki znacznie rzadziej uzależniały udzielenie kredytu od informacji o regularnej obsłudze przez klienta kredytów w przeszłości. Coraz trudniej uzyskać w banku kredyt osobie nadmiernie zadłużonej.

Szanowni Państwo,

Kolejna edycja raportu „KREDYT TRENDY” zawiera analizy portfeli kredytów dla gospodarstw domowych. Materiał opracowany został na podstawie analizy danych zawartych w bazach Biura Informacji Kredytowej. W edycji tej kontynuujemy obserwację akcji kredytowej na rynkach kredytów konsumenckich i mieszkaniowych oraz analizujemy jakość portfeli kolejnych generacji (*vintage*).



Fot. BIK S.A.

Z nowych tematów, które nie występowały w poprzednich edycjach, przedstawiamy analizę portfeli kredytów konsumenckich w zależności od kwoty udzielonego kredytu oraz analizę migracji (zmian statusu rachunków w portfelu 2008 w okresie życia tych kredytów). Zamieszczamy także nasze przewidywania co do prawdopodobieństwa pogorszenia się jakości portfela kredytów mieszkaniowych w przyszłości.

**Andrzej Topiński,**  
**Główny Ekonomista Biura Informacji Kredytowej**

# Akcja kredytowa w segmencie kredytów konsumpcyjnych

(ratalnych i gotówkowych)

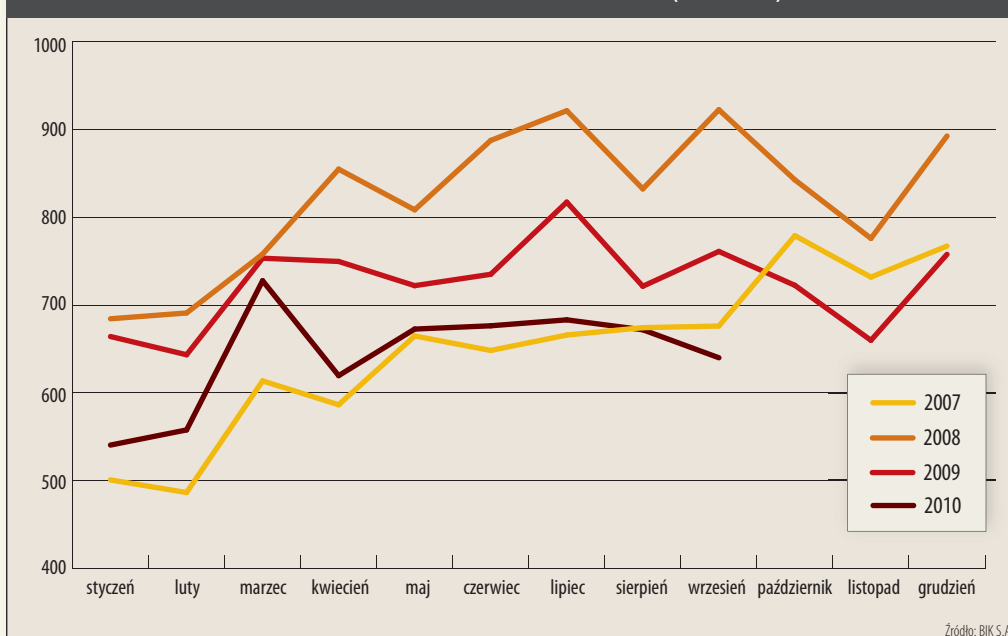
w III kwartale 2010 r. – **bardzo słaba**

W III kwartale 2010 r. udzielono 1995 tys. kredytów konsumenckich, o 13% mniej niż w III kwartale 2009 r. Latem nie wystąpił sezonowy wzrost liczby udzielanych kredytów związany z wakacjami. W stosunku do przedkryzysowego roku 2008 spadek ilości udzielonych kredytów wynosi 25%.

Tegoroczna akcja kredytowa jest obecnie, w tym segmencie, na poziomie 2007 r., a należy podkreślić (o czym później), że kredyty obecnie udzielane są znacznie lepszej jakości.

Można szacować, że tegoroczny poziom akcji kredytowej w tym segmencie będzie o kilkanaście procent niższy niż przed rokiem. W ujęciu wartościowym spadek ak-

WYKRES 1. LICZBA KREDYTÓW KONSUMPCYJNYCH UDZIELONYCH W LATACH 2007–2010 (W TYS. SZTUK)



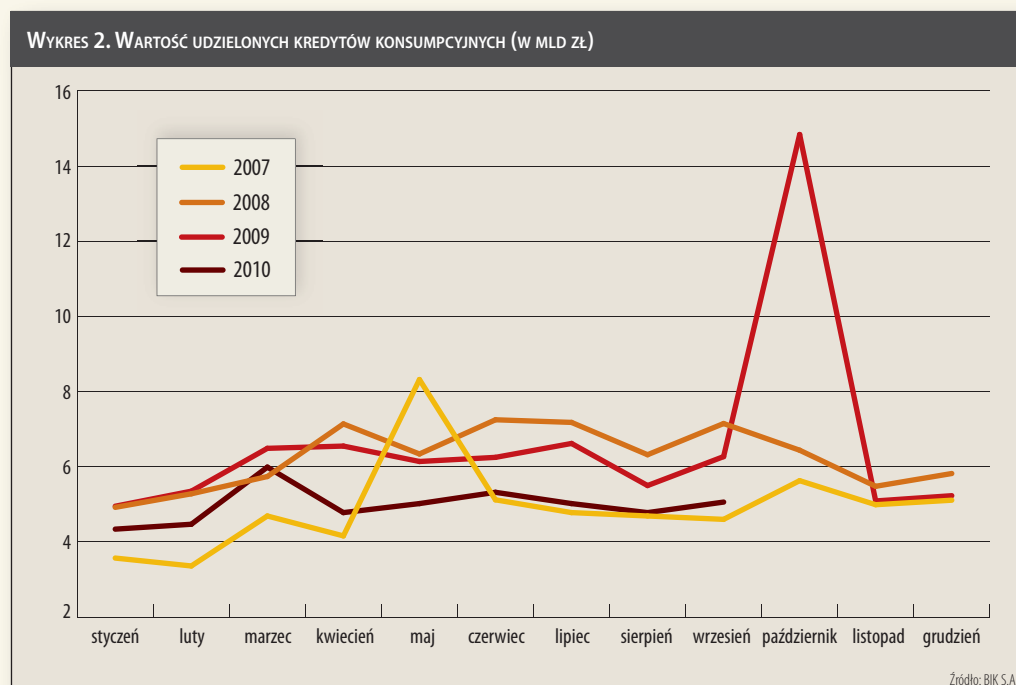
kredytowej w III kwartale w stosunku do lat poprzednich był jeszcze głębszy. W stosunku do 2009 r. wyniósł on -19%, a w stosunku do III kwartału 2008 r. spadek wartości udzielonych kredytów wyniósł -28%. Oczekiwane przez nas w poprzednim raporcie „KREDYT TRENDY” ożywienie na rynku kredytów ratalnych i gotówkowych w III kwartale nie nastąpiło, mimo poprawy nastrojów w gospodarce i wzrostu wskaźników optymizmu konsumentów.

Silniejszy spadek akcji kredytowej w ujęciu wartościowym w porównaniu z ilościowym jest zjawiskiem nowym i być może przejściowym. Na kwotę udzielanych kredytów konsumenckich bardzo silnie wpływają bardzo duże kredyty, czasami wielomilionowe, a ich liczba jest niestabilna.



**Tabela 1. Ilość kredytów udzielonych w III kwartałach lat 2007–2010 (bazy BIK) (w tys. sztuk)**

2007	2008	2009	2010
2015	2677	2299	1995



# Analiza *vintage*

## Kredyty ratalne i gotówkowe – portfele wygenerowane od 2007 do 2010 r.

Przypomnijmy: analiza *vintage* to standardowa metoda używana przez banki do oceny jakości kolejnych generacji kredytów udzielonych w przeszłości. W raporcie „KREDYT TRENDY” analizujemy jakość portfeli kredytów ratalnych i gotówkowych wygenerowanych w kolejnych miesiącach – od 2007 do czerwca 2010 r.

Za miarę jakości portfela przyjmujemy (jeśli w tekście/tabeli nie zaznaczono inaczej) odsetek kredytów obsługiwanych przez kredytobiorców z opóźnieniem powyżej 30 dni. Im jest on niższy, tym portfel lepszy, zdrowszy. Oczywiście jest, że portfele psują się, czasami mówimy, że dojrzewają z upływem czasu po ich wygenerowaniu. Jest to proces naturalny i nieuchronny. Portfel kredytów w trzecim miesiącu po udzieleniu będzie zawierał zatem niższy odsetek rachunków obsługiwanych z opóźnieniem w porównaniu do portfela po sześciu czy dziewięciu miesiącach.

Proces dojrzewania kredytów przebiega do końca okresów, na które zostały one udzielone. Dla portfeli, o których tu mowa, przyjeśliśmy, że okres ich życia trwa około pięciu lat.

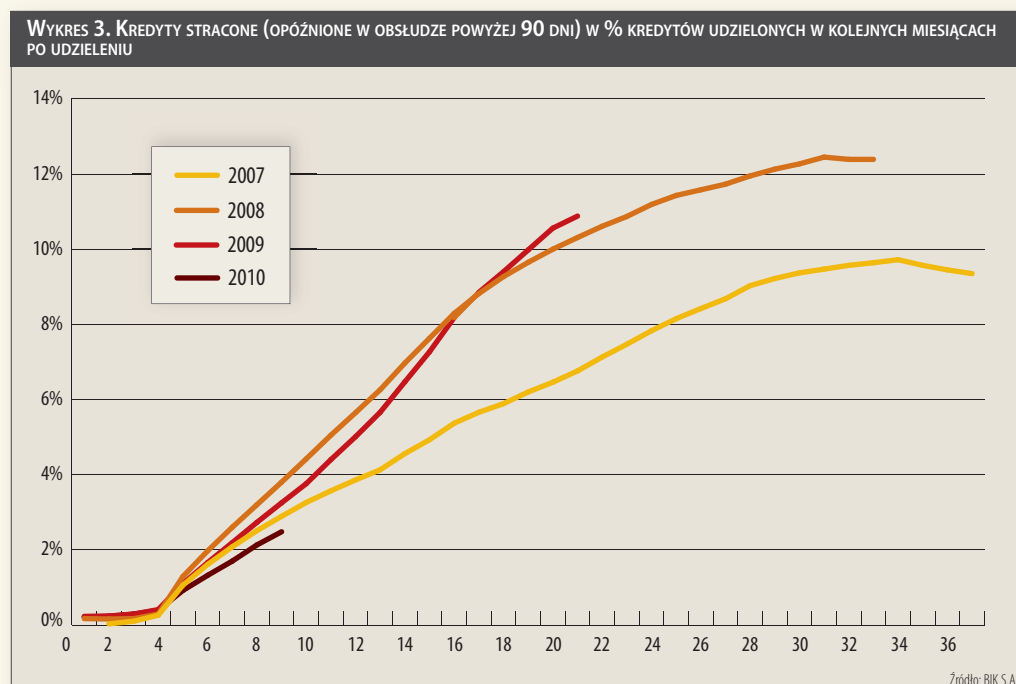
W portfelach ratalnych i gotówkowych, co zostanie pokazane w następnej części materiału, poziom strat ujawnia się po ponad dwóch latach po udzieleniu kredytów. Analizę *vintage* komplikuje fakt, że w okresie życia portfela niektóre kredyty są restrukturyzowane – czasami poprzez spłacanie starego kredytu (bywa, że opóźnionego w obsłudze) nowym.



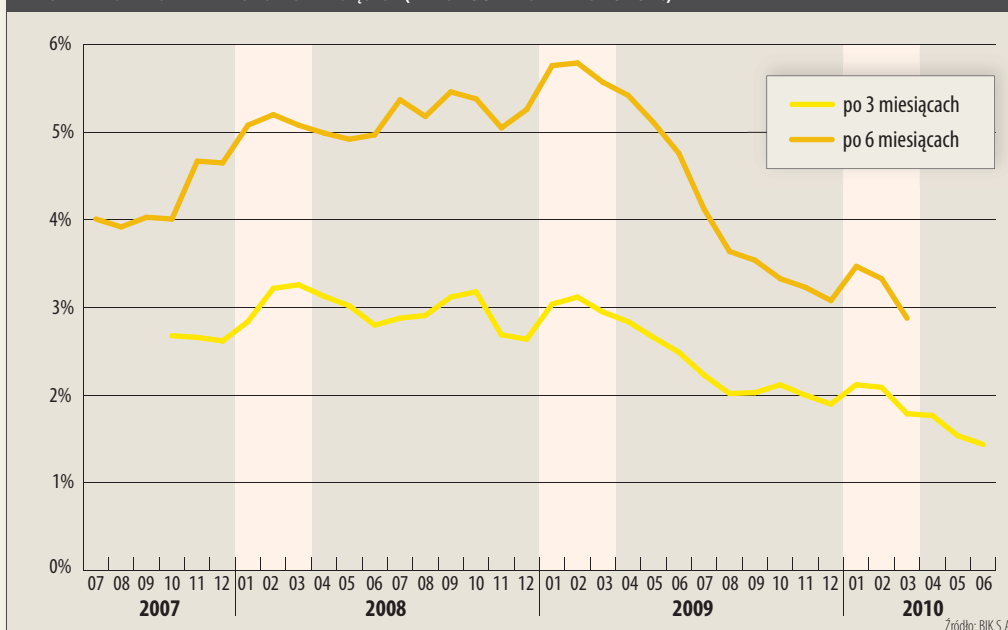
Inne kredyty, też zazwyczaj już zaległe, są sprzedawane i wyprowadzane z portfeli bankowych. Uchwycenie tych wtórnych ruchów w portfelu nie zawsze jest możliwe na podstawie danych z baz Biura Informacji Kredytowej.

Dane publikowane przez Komisję Nadzoru Finansowego pokazują stałe pogarszanie się jakości portfeli kredytów konsumenckich mierzonej stosunkiem kredytów opóźnionych w obsłudze (z utratą wartości) do wartości portfela kapitału kredytowego. Na wartość tego wskaźnika ma między innymi wpływ także rozmiar bieżącej akcji kredytowej (gdy jest dużo nowych kredytów, to portfel jest przeciętnie młodszy, przez co – także biorąc przeciętną – lepszy) oraz wpływ polityki banków w zakresie restrukturyzacji kredytów straconych. Obserwowany obecnie spadek akcji kredytowej oznacza starzenie się portfeli, a przez to powoduje statystyczny wzrost wskaźników kredytów zagrożonych/straconych. Analiza *vintage*, poprzez analizę kolejnych generacji portfeli kredytowych, pozwala w znacznym stopniu wyeliminować wpływ tych czynników.

Na **WYKRESIE 3** pokazane są procesy starzenia się portfeli kredytowych wygenerowanych w latach 2007–2010. Na osi poziomej oznaczone są miesiące, które upłynęły od wygenerowania analizowanego portfela. Widać, że roczniki z okresu boomu kredytowego (2008–2009) psuły się znacznie silniej niż wcześniejszy rocznik 2007. Rocznik bieżący (2010) psuje się – póki co – wolniej niż 2007. Patrząc na linię rocznika 2009, trzeba mieć na uwadze, że jest on – co będzie widać na kolejnych wykresach *vintage* – z punktu widzenia jakości portfeli niejednorodny. Kredyty pochodzące z pierwszej



**WYKRES 4. PROCENTY KREDYTÓW OPÓŹNIONYCH W SPŁACIE POWYŻEJ 30 DNI, PO TRZECH I SZĘŚCIU MIESIĄCACH OD UDZIELENIA – PORTFELE GENEROWANE W KOLEJNYCH MIESIĄCACH (LIPIEC 2007 – CZERWIEC 2010 R.)**



połowy 2009 r., a zwłaszcza z I kwartału, są bardzo złe, zaś kredyty z drugiej połowy są już znacznie lepsze.

Można z dużym prawdopodobieństwem przewidywać, że straty na portfelu roku 2010 będą znacznie niższe niż na portfelach z lat 2008 i 2009.

Na **WYKRESIE 4** widać, jak kształtowała się jakość (odsetek kredytów obsługiwanych z opóźnieniem) w portfelach generowanych w kolejnych latach 2007–2010 po trzech i sześciu miesiącach po udzieleniu. Wyraźnie widoczne jest, że aż do lutego 2009 r. każda kolejna generacja kredytów była gorsza od poprzedniej. Poczynając od II kwartału 2009 r., każda kolejna generacja, aż do ostatniej tu obserwowanej – z czerwca 2010 r., jest lepsza od poprzedniej. W portfelu wygenerowanym w lutym 2009 r. (najgorszym) po sześciu miesiącach, czyli w sierpniu 2009 r., banki zaliczyły blisko 6% rachunków z tego portfela do zagrożonych.

Najświeższy, w ocenianej sześciomiesięcznej perspektywie, portfel z marca 2010 r. wykazuje ponad 30-dniowe opóźnienia w obsłudze na niecałych 3% rachunków – prawie dwukrotnie mniej! Ale odbyło się to kosztem obniżenia poziomu kredytowania wskutek silnego zaostżenia przez banki kryteriów przyznawania kredytów. Podobne tempo poprawy widać na niższej – trzymiesięcznej – linii *vintage*.

**WYKRES 4** pokazuje ważną, niedostrzeganą dotąd, prawidłowość. Kredyty udzielone w I kwartałach lat 2007–2010 są wyraźnie gorsze niż w pozostałych. Pierwsze kwartały mają na wykresie inne tło. Wyraźnie widać na nich „górkę” na wykresach. Prawdopodobnym wyjaśnieniem tej prawidłowości jest, że początek roku to okres se-



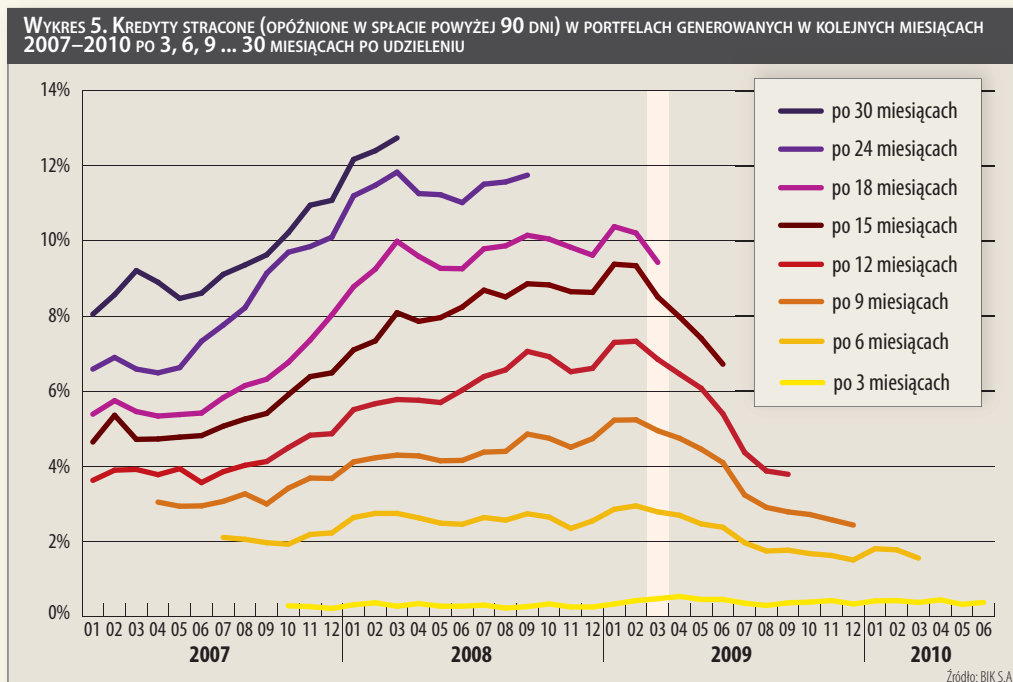
zonalowego spadku liczby udzielanych kredytów (porównaj **WYKRES 1**). Sprzedawcy motywowani od obrotu wciskają – prawdopodobnie naciągając procedury wbrew departamentom odpowiedzialnym w bankach za ryzyko – kredyty osobom, które nie powinny ich otrzymać.

**WYKRESY 5 i 6** pozwalają szacować maksymalny poziom strat na portfelach z okresu boomu. Na **WYKRESIE 5** pokazane jest kształtowanie się poziomu strat w kolejnych portfelach w dłuższej perspektywie, od 3 do 30

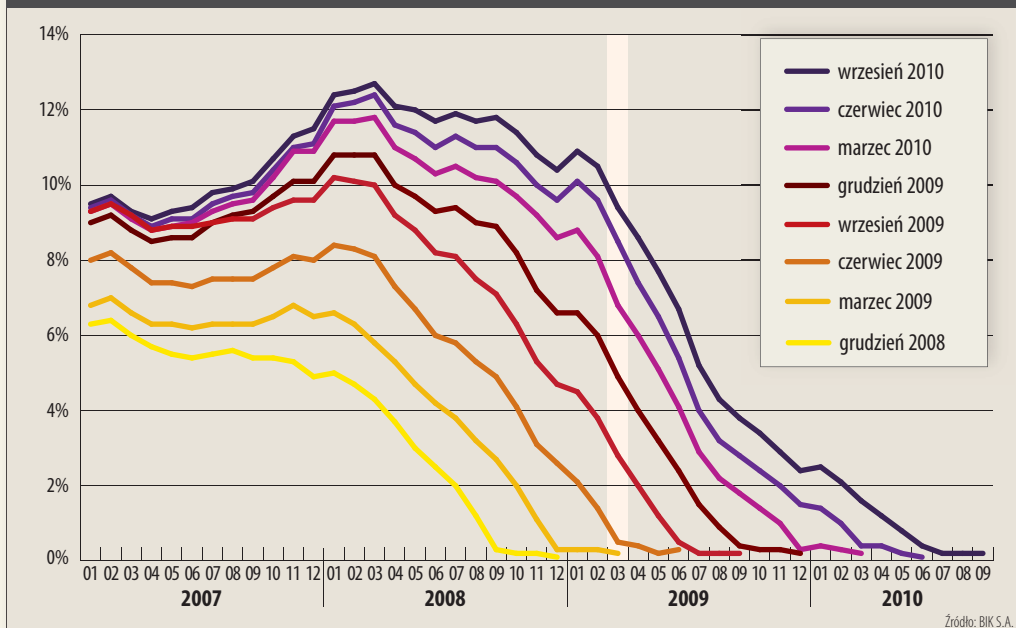


miesiący po udzieleniu. Najgorszy, jak wynika z poprzednich wykresów, portfel wygenerowany w lutym 2009 r., oceniany na koniec września 2010 r., tj. 19 miesięcy od udzielenia, ma wysokość strat na poziomie 10%. Linie *vintage* po 24 i 30 miesiącach dla wcześniejszych portfeli pokazują wyższy, rzędu 2 punktów procentowych, poziom strat niż portfele z I kwartału 2009 r.

Wynika stąd, że portfele z I kwartału 2009 r. będą się prawdopodobnie psuły dalej. Na **WYKRESIE 6** widać, że portfel z marca 2009 r. (jasny pasek) w każdym kolejnym



**WYKRES 6. UDZIAŁ KREDYTÓW STRACONYCH – OPÓŹNIONYCH W SPŁACIE POWYŻEJ 90 DNI – W KOLEJNYCH GENERACJACH KREDYTÓW OCENIANYCH WEDŁUG STANÓW JAKOŚCI PORTFELA NA KONIEC KWARTAŁÓW (MOMENTY OBSERWACJI)**



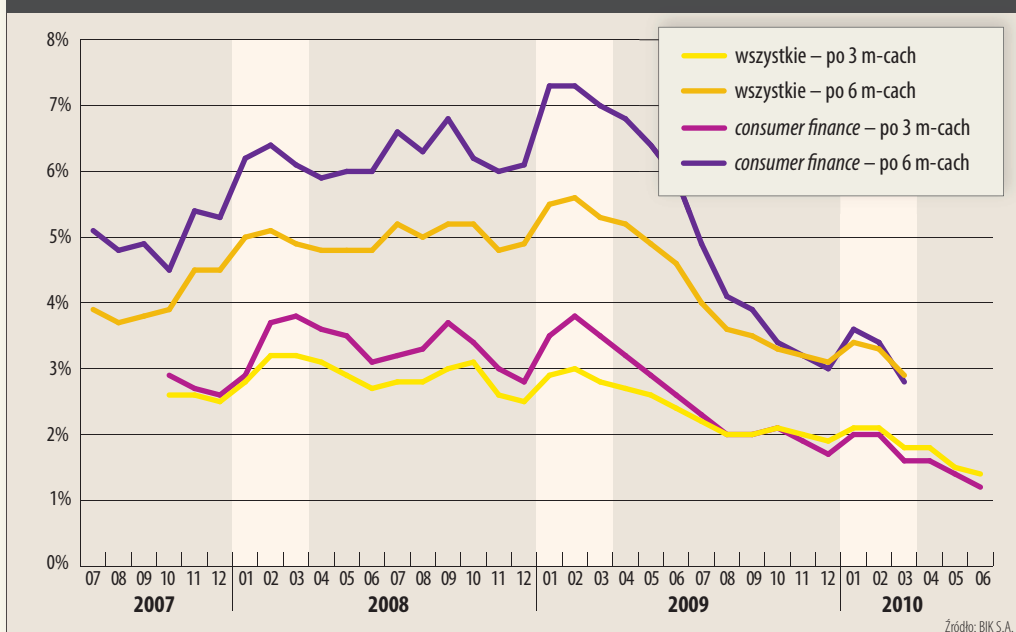
momencie obserwacji wygląda ciągle gorzej, co wyraża odstęp pomiędzy liniami z kolejnych obserwacji na wykresie. Z **WYKRESU 6** wynika, że kredyty ujawniają poziom strat po około 30 miesiącach – obserwacje portfeli z przełomu 2007/2008 nie wykazują już później wzrostu strat (linie na **WYKRESIE 6** dla tych portfeli się schodzą). Po 30 miesiącach proces psucia powinien być zakończony. Warto jednak zauważyć, że portfele z wiosny 2009 są wartościowo i ilościowo znacznie mniejsze w porównaniu z wcześniejszymi.

Warto też zwrócić uwagę na fakt, że poziom strat, dochodzących w najgorszych generacjach do 12% rachunków, jest znacząco niższy niż wskaźnik kredytów straconych w oficjalnych publikacjach, gdy mierzony jest stosunkiem kapitałów z utraconą wartością do całości pożyczonego kapitału (wszystkich generacji). Wynika to z wagi kredytów straconych niezrekturyzowanych, zalegających w bilansach banków z dawnych portfeli.

Na **WYKRESIE 4** pokazaliśmy linie *vintage* – wskaźniki kredytów opóźnionych w spłacie po 3 i 6 miesiącach od udzielenia – w kolejnych portfelach dla całego sektora. Jest oczywiste, że dynamika zmian jakości portfeli poszczególnych banków bardzo różni się od dynamiki zagregowanej. Na następnych **WYKRESACH (7–10)** prezentujemy linie *vintage* dla grup rówieśniczych na tle linii dla całego sektora (przeniesionej z **WYKRESU 4**).

**WYKRES 7** pokazuje, jak jakość portfeli kredytów ratalnych i gotówkowych wyglądała w dużych bankach uniwersalnych. Widać, że poziom jakości portfeli wygenerowanych przez tę grupę banków w okresie boju kredytowego utrzymuje się na stabil-



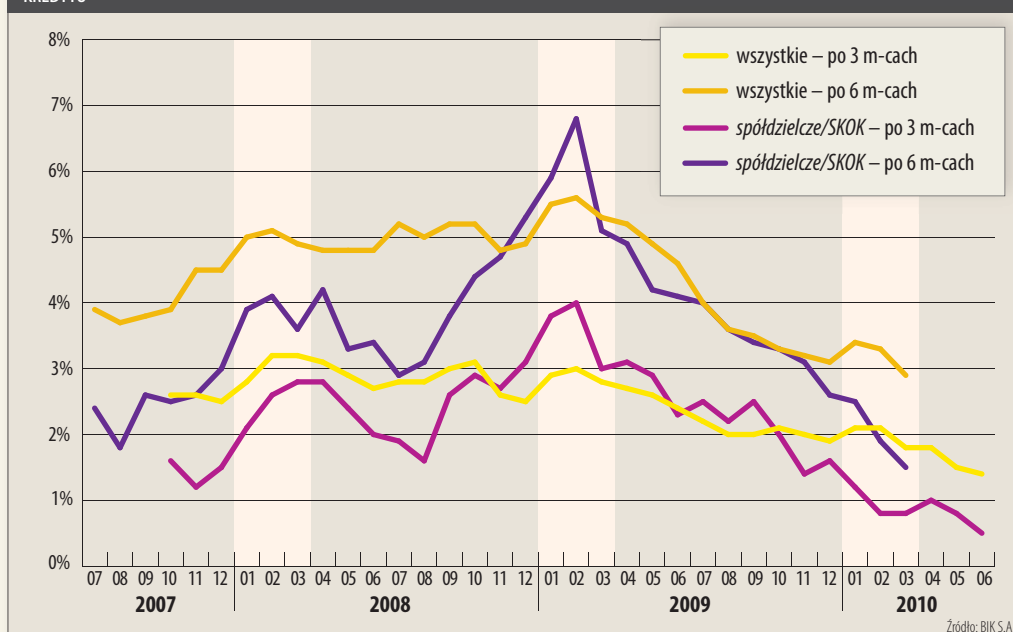
WYKRES 8. BANKI *CONSUMER FINANCE* NA TLE SYSTEMU. LINIE VINTAGE PO TRZECH I SZEŚCIU MIESIĄCACH OD UDZIELENIA KREDYTU

Źródło: BIK S.A.

Gorsza jakość portfeli banków *consumer finance* nie dziwi. Z definicji obsługują one klienta anonimowego, którego lojalność jest niska – stąd ich selekcjonowanie w procesie kredytowania jest utrudnione. Zwraca jednak uwagę silna poprawa jakości portfeli tej grupy banków, poczynając od wygenerowanych w II kwartale 2009 r. Portfele z I kwartału 2010 r. po 6 miesiącach mają jakość na poziomie średniej w systemie (WYKRES 9). Warto zwrócić uwagę na niewielką różnicę jakości portfeli banków *consumer finance* w porównaniu z całym systemem, jeśli rozpatrywać ją z perspektywy trzech miesięcy od udzielenia. Można interpretować to w ten sposób, że banki uniwersalne i *consumer finance* mają zbliżone bądź podobnej jakości procedury kontroli ryzyka operacyjnego (wyłudzenia, fraudy), natomiast skuteczność kontroli ryzyka kredytowego jest różna. Portfele banków spółdzielczych z przełomu 2008/2009 są znacznie gorsze niż średnio w systemie. Być może klienci odrzuceni przez inne banki w tym okresie uzyskali kre-



dyty właśnie w nich. Banki spółdzielcze szczytą się lepszą, w porównaniu ze średnią sektora, jakością portfeli. Jest to prawda zarówno w odniesieniu do portfeli przedkryzysowych (do połowy 2008 r.), jak i pokryzysowych (poczynając od tegorocznych). Interesujące, że ta grupa banków wydawała się być wrażliwa na wpływ koniunktury

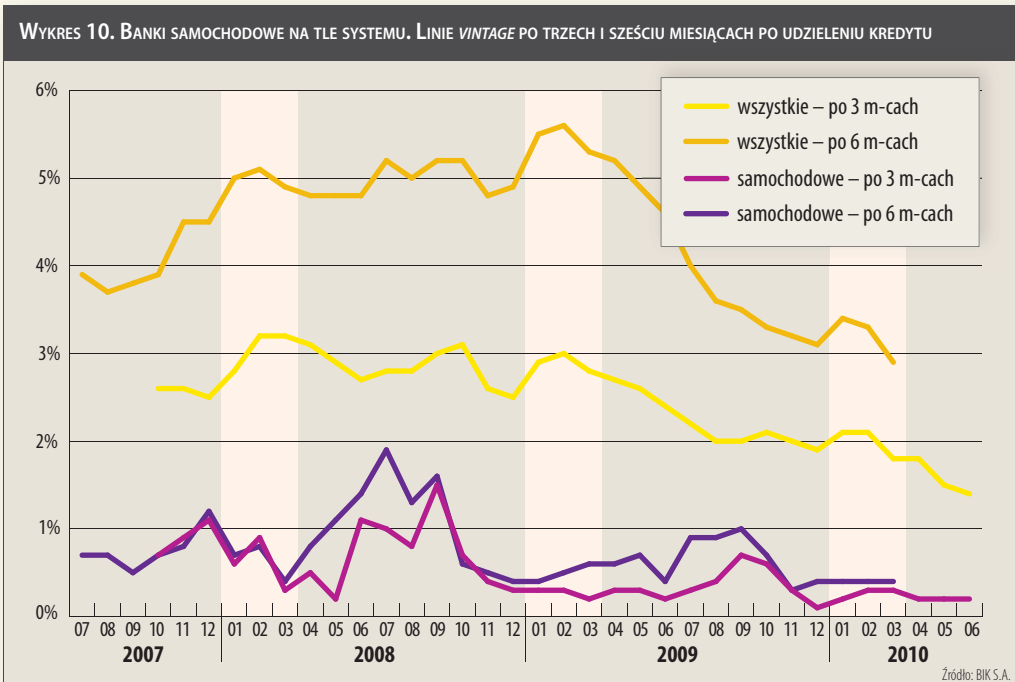
**WYKRES 9. BANKI SPÓŁDZIELCZE I SKOK-I NA TLE CAŁEGO SYSTEMU. LINIE VINTAGE PO TRZECH I SZESZCIU MIESIĄCACH PO UDZIELENIU KREDYTU**


Źródło: BIK S.A.

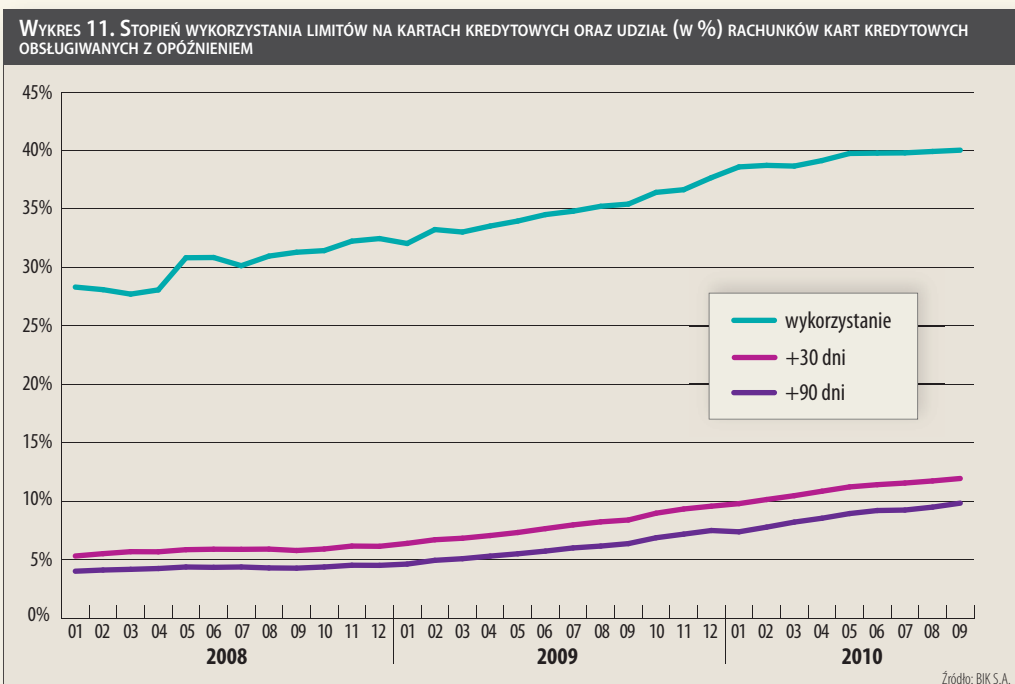
w wymiarze ryzyka operacyjnego. 30-dniowa linia *vintage* wykazuje dużą zmienność. Może to świadczyć o tym, że wysoki poziom strat banków spółdzielczych w portfelach z przełomu 2008/2009 wynikał z niedostatecznej kontroli ryzyka operacyjnego w tej grupie banków.

Portfele banków samochodowych (**WYKRES 10**) są znacznie lepsze od średniego poziomu w sektorze bankowym. Ciekawostką jest, że 3- i 6-miesięczne linie *vintage* dla portfeli tej grupy banków niemal się pokrywają. Wygląda na to, że kredyty wpadają w tych bankach w opóźnienia głównie w pierwszych miesiącach po udzieleniu (czyżby wyłudzenia?). Dobra jakość kredytów w bankach samochodowych może oznaczać, że jakość i płynność zabezpieczeń jest kluczowa dla poziomu ryzyka udzielanego kredytu.

Odrębną kwestią jest śledzenie jakości kredytów udzielonych w systemie w kartach kredytowych. Badanie jakości tego portfela oparte na bazach BIK jest trudniejsze. Karta kredytowa łączy funkcję kredytową z płatniczą, stąd zadłużenie na kartach jest sumą kredytu płatniczego (zwykle nieoprocentowanego) z kredytem właściwym. Opóźnienia na rachunku kartowym, aby być porównywalne z innymi produktami, powinny być odnoszone tylko do kredytu właściwego. Kwoty zadłużenia ze względu na funkcję płatniczą są zmienne. BIK dysponuje saldami tylko na jeden moment, zwykle koniec miesiąca. W dodatku liczba rachunków opóźnionych i kwoty opóźnień na nich są zaniżone. Banki często zamykają rachunki kartowe po jakimś okresie nieuregulowania zobowiązania, otwierając rachunek kredytowy, na którym już na wstępie jest opóźnienie.



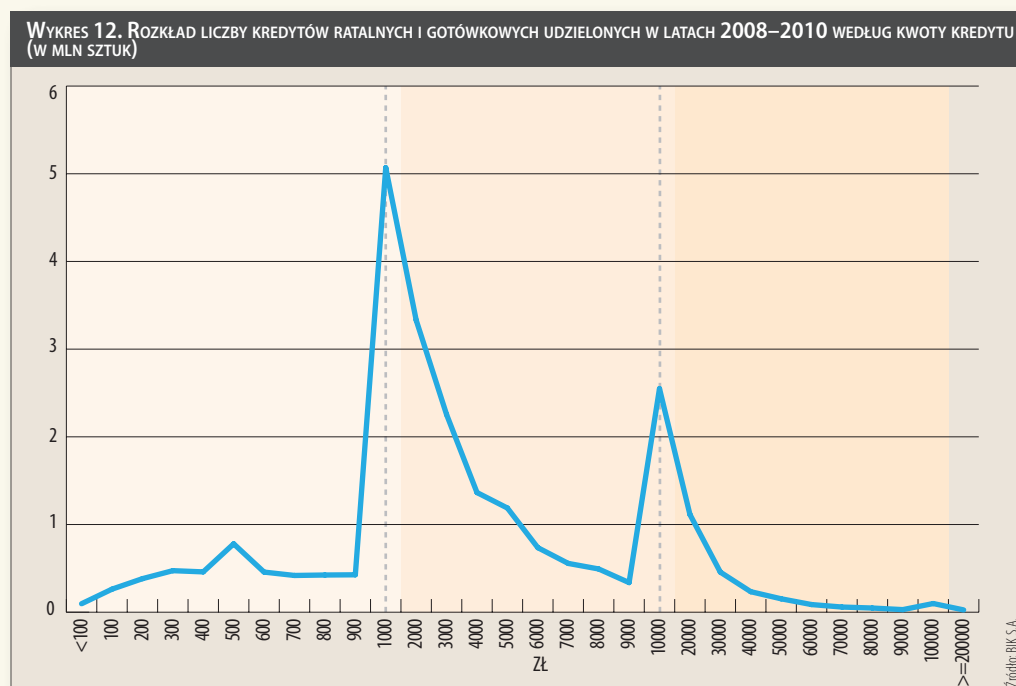
Niemniej na **WYKRESIE 11** podajemy informacje o procentach opóźnień na rachunkach kartowych oraz, co ciekawsze, o rosnącym wykorzystaniu limitów na kartach kredytowych. Wzrost ten może być rezultatem wstrzeźliwości banków w odnawianiu kart i ograniczeniu wydawania nowych.

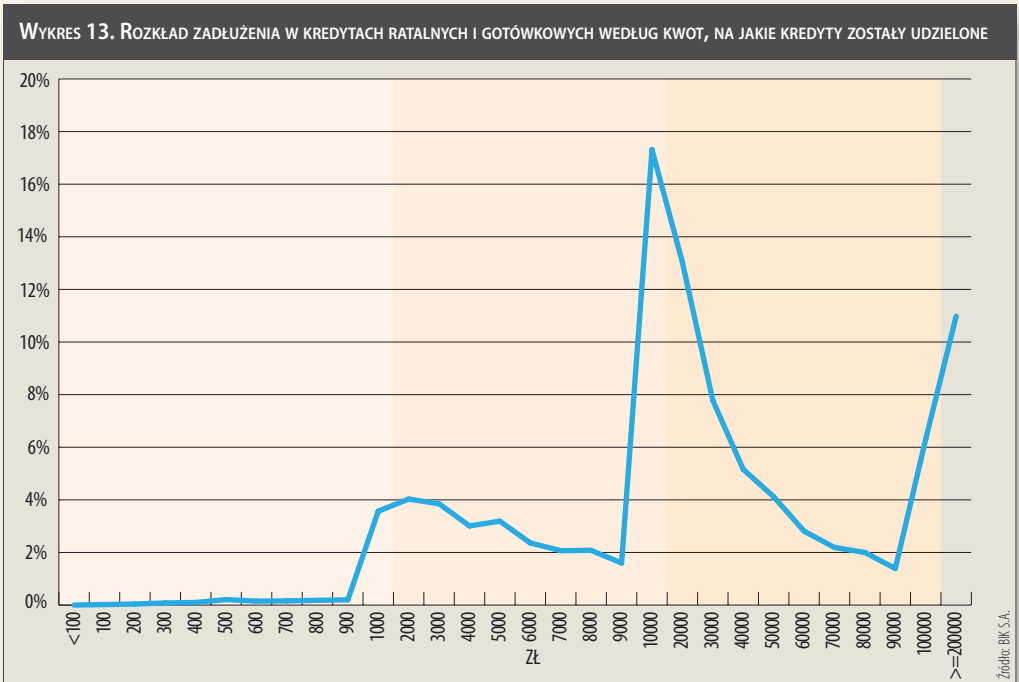


# Które kredyty ratalne i gotówkowe spłacają się lepiej: duże czy małe?

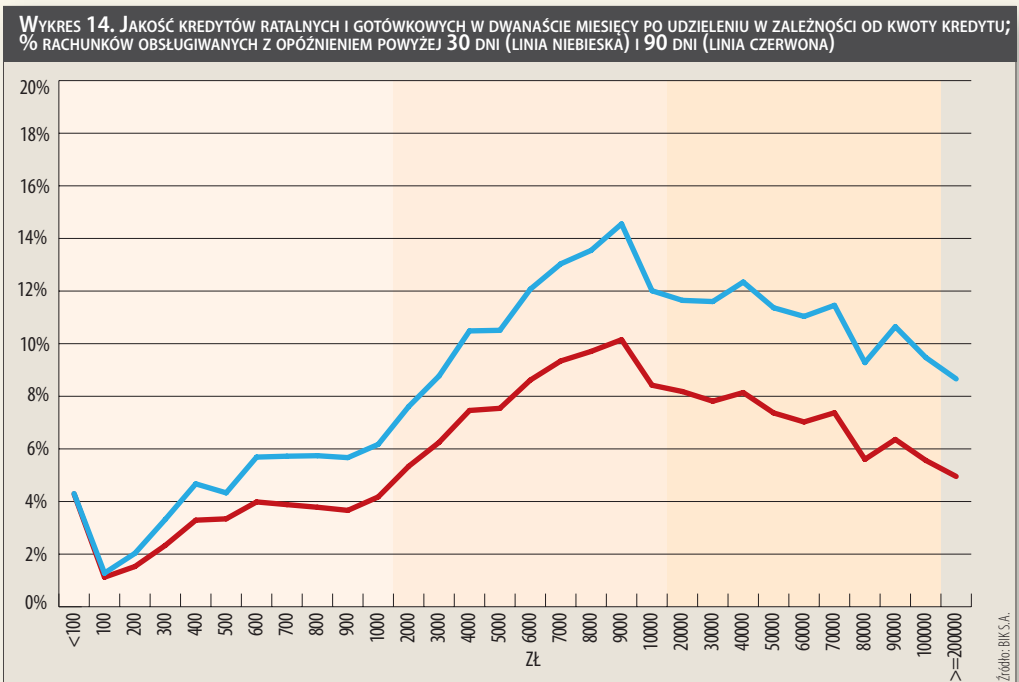
Rozkład czynnych umów kredytowych według kwoty kredytu przedstawia **WYKRES 12**. Widać na nim dwie dominanty: drobne kredyty w kwotach 1–2 tys. zł i drugą w kwotach 10–20 tys. zł. Pierwsza to prawdopodobnie w głównej mierze kredyty przeznaczone na bieżące wydatki gospodarstw domowych i zakup wyposażenia mieszkania. Druga to inwestycje gospodarstw domowych, w części prawdopodobnie finansujące rynek samochodów używanych. Całkiem duża, czego nie widać w skali wykresu, jest liczba kredytów dużych. Kredytów na kwoty powyżej 100 tys. zł jest 124 tys., w tym na ponad 200 tys. zł zawarto 26 tys. umów.

Kredyty konsumpcyjne na duże kwoty, a zdarzają się kredyty wielomilionowe, odgrywają dużą rolę w strukturze portfela kredytowego według wartości umów (patrz **WYKRES 13**). Wartościowo dominują w portfelu kredyty między 10 a 20 tys. zł, które obejmują 30% wartości portfela (druga dominanta na poprzednim, ilościowym, **WYKRESIE 12**). Drugą dominantą w ujęciu wartościowym są duże kredyty – 100 tys. zł i więcej, które stanowią 17% wartości portfela w bankach i SKOK-ach. Liczą się także wartościowo drobne, na wykresie powyżej 1 tys. zł (pierwsza dominanta w ujęciu ilościowym z **WYKRESU 12**).





Udział złych/opóźnionych kredytów w zależności od kwoty umowy pokazuje **WYKRES 14**. Wynika z niego, że jakość w grupie kredytów drobnych pogarsza się wraz z kwotą, na jaką kredyt był udzielony. Najgorsze są te między 9000 a 10 000 zł. Jakość większych kredytów jest odwrotnie zależna od kwoty. Im wyższy kredyt, tym jakość portfeli lepsza.





# Migracje w roczniku 2008

## Zmiany statusu kredytów (polepszenie – pogorszenie) w okresie ich życia

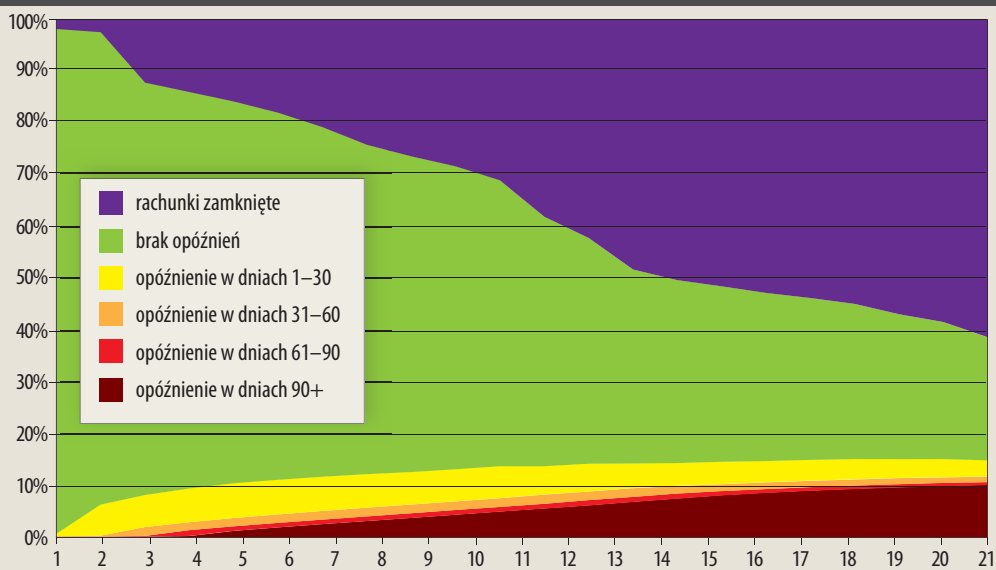
Prześledziliśmy zmiany w statusie kredytów ratalnych i gotówkowych rocznika 2008 przez 21 miesięcy, miesiąc po miesiącu, klasyfikując kredyty jako „dobre”, te na których brak opóźnień, a pozostałe jako złe w przedziałach 1–30, 31–60, 61–90 oraz powyżej 91 dni opóźnienia, w tym windykacja. Portfel 2008 jak każdy inny dojrzewał w czasie, ujawniając poziom strat. Udział kredytów w powyższych (opóźnień w spłacie) kategoriach w kolejnych miesiącach od udzielenia pokazujemy na **WYKRESIE 15A i 15B**.

W okresie analizowanych tu 21 miesięcy życia kredytu kolejne kredyty wpadały w opóźnienia, inne wracały do statusu bez opóźnień, jeszcze inne spadały w dół do coraz gorszych kategorii. Analizę tych ruchów (zmian) w poszczególnych miesiącach przedstawiamy na **WYKRESACH 16–18**. **WYKRESY 15A i 15B** przedstawiają obraz statyczny: jaki był udział poszczególnych statusów na koniec kolejnego miesiąca. **WYKRESY 16–18** dają obraz dynamiki: jaka ilość (mierzona udziałami w ogóle udzielonych, w ogóle czynnych, w ogóle złych) zmieniała status pomiędzy jednym i kolejnym miesiącem

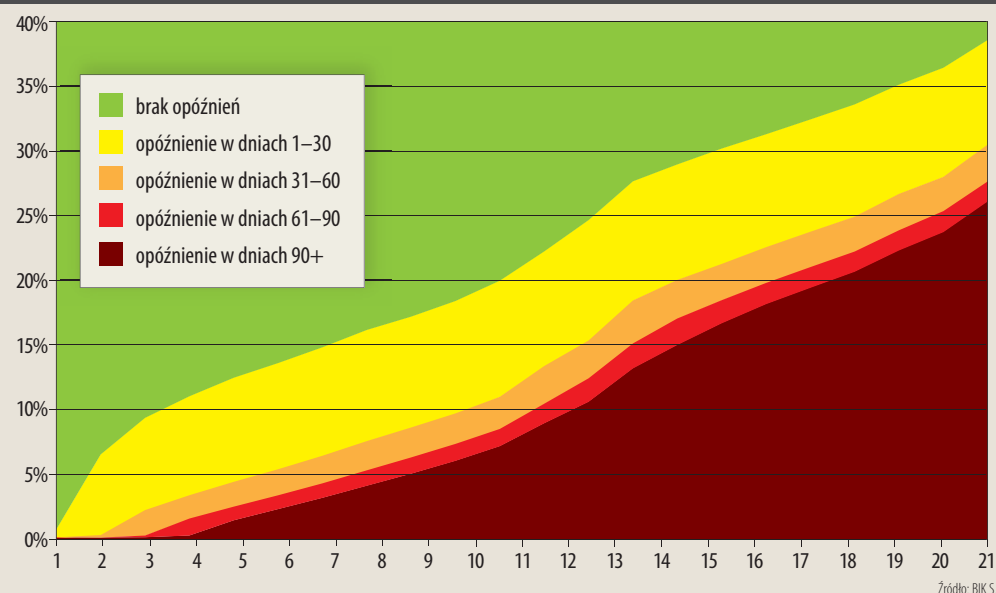
Jeśli w którymś miesiącu powstaje opóźnienie (nieważne ile dni) to kredyt jest „był dobry, jest zły”, jeśli w następnym miesiącu opóźnienie się utrzymuje w ramach przedziału opóźnienia, to odnotowujemy ten kredyt jako „zły bez zmian”, jeśli opóźnienie tego kredytu zmienia się, przechodząc do przedziału o większym opóźnieniu klasyfikujemy go jako „był zły, jest jeszcze gorszy”. Odpowiednio liczymy zmiany w odwrotnym (poprawy) kierunku.

Na **WYKRESIE 16** pokazujemy zmiany, jakie zachodziły przez 21 miesięcy we wszystkich kredytach udzielonych w 2008 r. Pole górne (kolor fioletowy) pokazuje, jak rosła (w zasadzie liniowo) ilość kredytów spłacanych (zamykanych rachunków). Po 21 miesiącach ponad połowa kredytów udzielonych w roku 2008 została spłacona. Niższe pole (kolor ciemny zielony) to rachunki po 21 miesiącach nadal czynne, na których w kolejnych miesiącach nie było pogorszeń (kategoria „dobry bez zmian”).

**WYKRES 15A. UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH KLAS JAKOŚCI PORTFELA KREDYTÓW Z ROCZNIKA 2008 W KOLEJNYCH MIESIĄCACH PO UDZIELENIU (W % WSZYSTKICH UDZIELONYCH KREDYTÓW)**



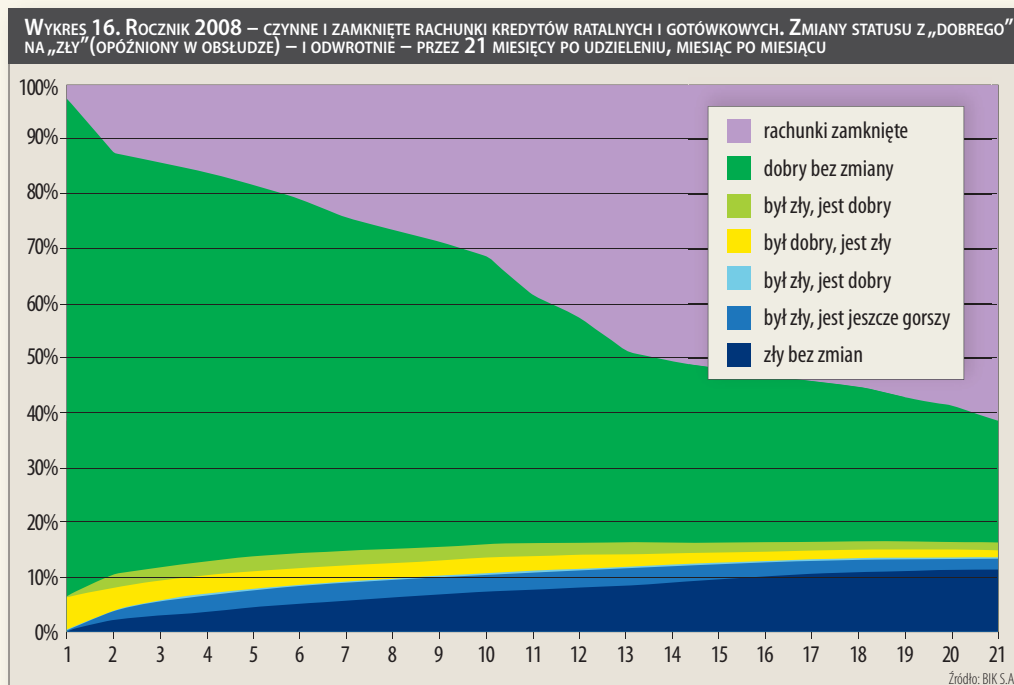
**WYKRES 15B. UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH KLAS JAKOŚCI PORTFELA KREDYTÓW Z ROCZNIKA 2008 W KOLEJNYCH MIESIĄCACH PO UDZIELENIU (W % RACHUNKÓW CZYNNYCH)**



Źródło: BIK S.A.

Niższe pola pokazują kredyty z problemami w spłacie. Dwa najniższe „zły bez zmian” i „był zły, jest jeszcze gorszy” pokazują proces pogłębiania się opóźnienia aż do sytuacji „nie do odzyskania”. Na **WYKRESIE 16** widać, że grupa kredytów z kłopotami w obsłudze silnie rośnie w pierwszych miesiącach ich życia. Dolne linie mają kształt wypukły. Proces wpadania w kłopoty w następnych miesiącach ma charakter bardziej liniowy. Między szóstym a dwunastym miesiącem obserwacji ilość rachunków w statusie „zamknięty i dobry bez zmian” stabilizuje się.

Linie w dolnej części wykresu są zbyt bliskie siebie, co nie pozwala na dokładniejszą analizę.

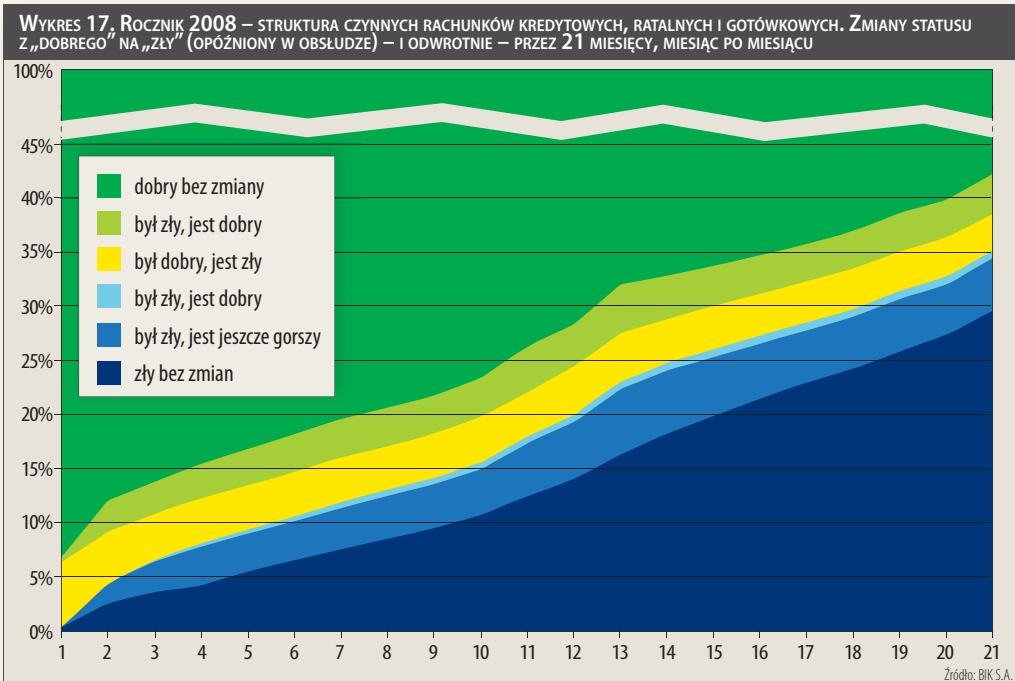


Na **WYKRESIE 17** kontynuujemy analizę, pomijając rachunki zamknięte i skracając pole „dobry bez zmian” tak, aby lepiej widać było zmiany na dolnych polach **WYKRESU 16**, które pokazują migracje w części portfela, gdzie pojawiały się kłopoty w obsłudze.

Ciekawe są migracje o kierunkach „był dobry, jest zły” i „był zły, jest dobry”. Jest to grupa kredytów o zmiennym statusie, wpadają w kłopoty i z nich wychodzą. Jest to całkiem spora część portfela – ok. 7 % czynnych kredytów (kolory jasny zielony i żółty). Szerokość tych pól w 6 miesięcy po udzieleniu jest stała, ale oznaczają też, odnosząc ilość tych chwiejnych migracji do ilości kredytów udzielonych (tu na wykresie odnoszona jest do czynnych), że byłby to z czasem udział malejący.

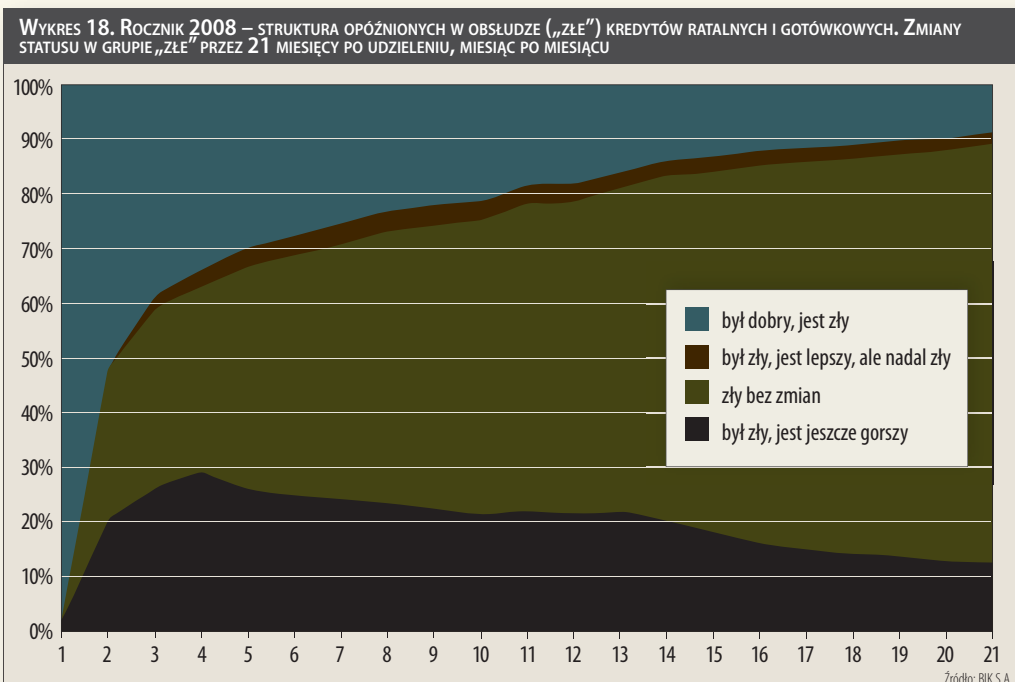
Należy dostrzec, jak wąskie jest środkowe (kolor jasny niebieski) pole kategorii „poprawienie w ramach złego”. Jest to grupa rachunków, które będąc w statusie 02 i gorszym (opóźnienia powyżej 90 dni), poprawiły przynajmniej o jeden szczebel swój status, ale nie zdołały zlikwidować zaległości. Na kolejnym, **WYKRESIE – 18** – robimy zbliżenie („zoom”) na dolną część wykresu poprzedniego, na zmiany w grupie kredytów zaliczanych tu do złych. Przypomnijmy, że do złych zaliczane są, w tej części opracowania, kredyty opóźnione w obsłudze nawet tylko kilka dni.

Widać na nim już wyraźnie, że kredytobiorcy wpadają w opóźnienia, zwłaszcza w pierwszych miesiącach obsługi kredytu. Do czwartego (po udzieleniu) miesiąca obsługi udział obserwacji w kategorii „był dobry, jest zły” silnie rośnie z miesiąca na miesiąc i w konse-



kwencji dwie dolne kategorie na wykresie „zły bez zmian” i „był zły, jest jeszcze gorszy” – biorąc je łącznie – idą ostro w górę. Od szóstego miesiąca po udzieleniu dynamika zmian w kierunku „był dobry, jest zły” wyhamowuje.

Pierwsze miesiące po udzieleniu wydają się być kluczowe dla finalnej spłacalności portfela.

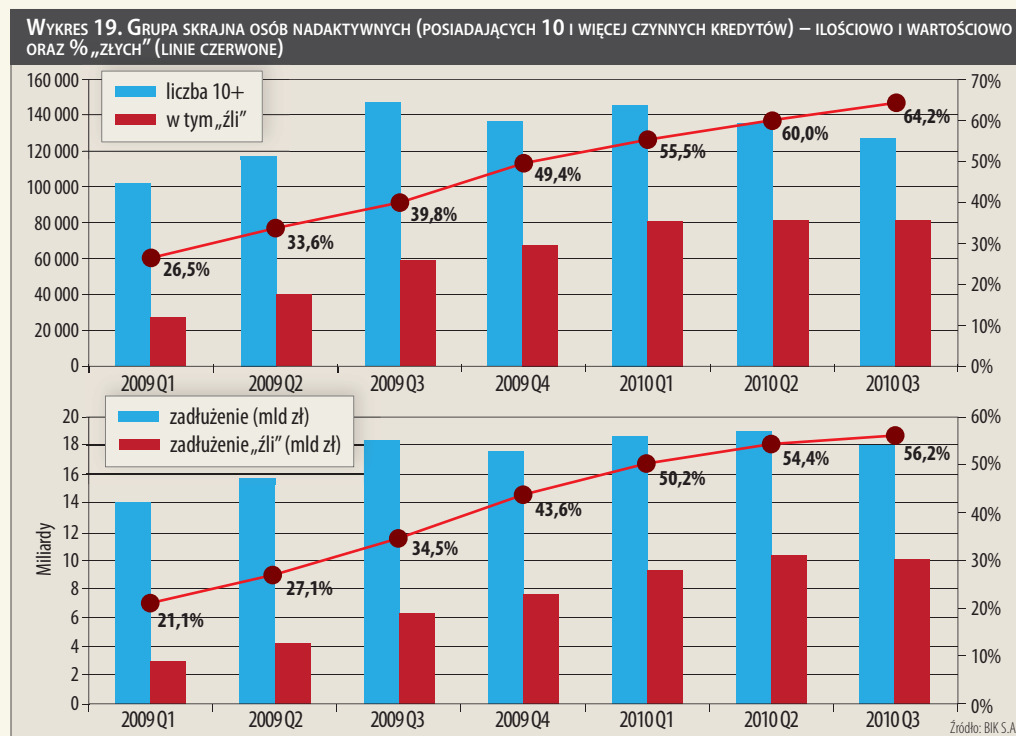


# Przekredytowani konsumenci

Od półtora roku Biuro Informacji Kredytowej analizuje zadłużenie osób nadaktywnych w portfelach banków. Zagadnienie wypłynęło na początku roku 2009, kiedy okazało się, że istnieje grupa ok. 100 tys. osób mająca więcej niż 10 kredytów w różnych bankach. Ich zadłużenie wynosiło wówczas ok. 14 mld zł.

Ponad jedna czwarta tych kredytobiorców nie obsługiwała przynajmniej jednego kredytu. W grupie tej można znaleźć osoby o niskich dochodach, które obsługują zaciągnięte kredyty poprzez zaciąganie nowych. Do III kwartału roku 2009 ich liczba i ich zadłużenie dynamicznie rosło (patrz WYKRES 19). W szczycie do grupy tej zaliczono ponad 140 tys. osób zadłużonych na 19 mld zł. Skala problemu wydaje się obecnie maleć. Najpierw (poczynając od II kwartału 2010) zaczęła spadać liczebność tej grupy, w III kwartale 2010 odnotowujemy spadek kwoty zadłużenia oraz zahamowanie w tej grupie liczby osób nieobsługujących kredytów.

Nie wiemy jednak, czy nie jest to czasem wynik wyprowadzania tych kredytów poza bilanse bądź ich sprzedaży. Jak już była mowa poprzednio, bazy BIK nie w pełni odnotowują wtórne ruchy w portfelu (restrukturyzacja, konsolidacja, sprzedaż).



# Kredyty mieszkaniowe

## – akcja kredytowa, jakość portfeli, ryzyko kredytowe

W przeciwieństwie do analizowanego wcześniej rynku kredytów konsumenckich, na rynek kredytów mieszkaniowych wróciła koniunktura. Gdyby trendy na tym rynku z roku 2010 się utrzymały, poziom kredytowania w roku przyszłym mógłby powrócić do poziomu z 2008 r! Czynnikiem ograniczającym rozwój akcji kredytowej będą regulacje nadzoru (zwłaszcza w kredytach walutowych) oraz możliwy wzrost stóp procentowych (w złotych).

### AKCJA KREDYTOWA

Po załamaniu akcji kredytowej w końcu 2008 r. ilość i wartość nowych kredytów mieszkaniowych rośnie. W III kwartale 2010 r. banki udzieliły (bazy BIK) 63,4 tys. kredytów mieszkaniowych (50,2 tys. w złotych, 13,2 tys. w walutach obcych). Jest to o 22,4% więcej niż przed rokiem, ale 20% mniej niż w III kwartale 2008 r. Struktura kredytów (złoty vs. waluty) była w III kwartałach 2009 r. i 2010 r. prawie identyczna – jedna piąta nowych kredytów była nominowana w walucie obcej. W III kwartale 2008 r. udział kredytów walutowych wyniósł 71% kredytów ogółem. Nastąpiło zatem odwrócenie struktury walutowej kredytów mieszkaniowych. W grupie kredytów walutowych euro wyparło franka (więcej o strukturze walut w poprzednim wydaniu raportu „KREDYT TRENDY”).

### JAKOŚĆ PORTFELI VINTAGE

Jakość mierzona udziałem rachunków kredytów mieszkaniowych opóźnionych w obsłudze jest znacznie lepsza niż w portfelu kredytów konsumenckich, ale udział rachunków z opóźnieniem w spłacie systematycznie rośnie (**WYKRES 21**) – dotyczy to zarówno kredytów złotych, jak i walutowych. Interpretacja zagregowanego wskaźnika opóźnień (jak na **WYKRESIE 21**) nie jest prosta. Należy mieć na uwadze, że:

- są to młode kredyty – na świecie przyjmuje się, że prawda o portfelu ujawnia się po 5 latach, większość kredytów mieszkaniowych w portfelach banków jest młodsza;

**Tabela 2. Ilość kredytów walutowych udzielonych w III kwartałach lat 2008–2010 (w tys. sztuk)**

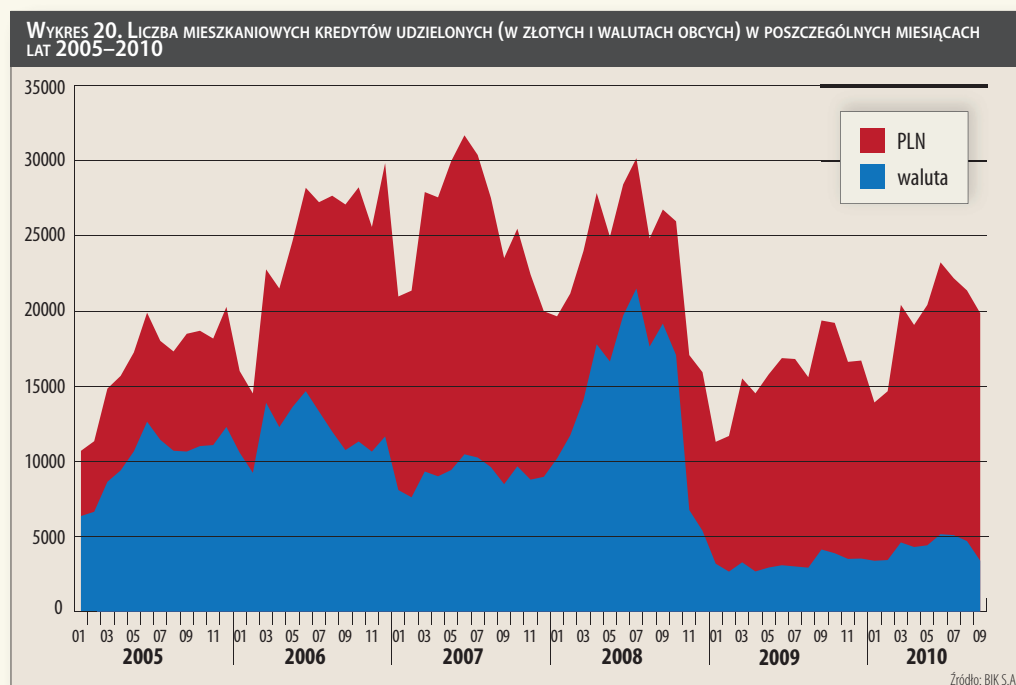
	2008	2009	2010
<b>Ogółem</b>	81,8	51,8	63,4
<b>Złotowe</b>	23,5	41,7	50,2
<b>Walutowe</b>	58,3	10,1	13,2

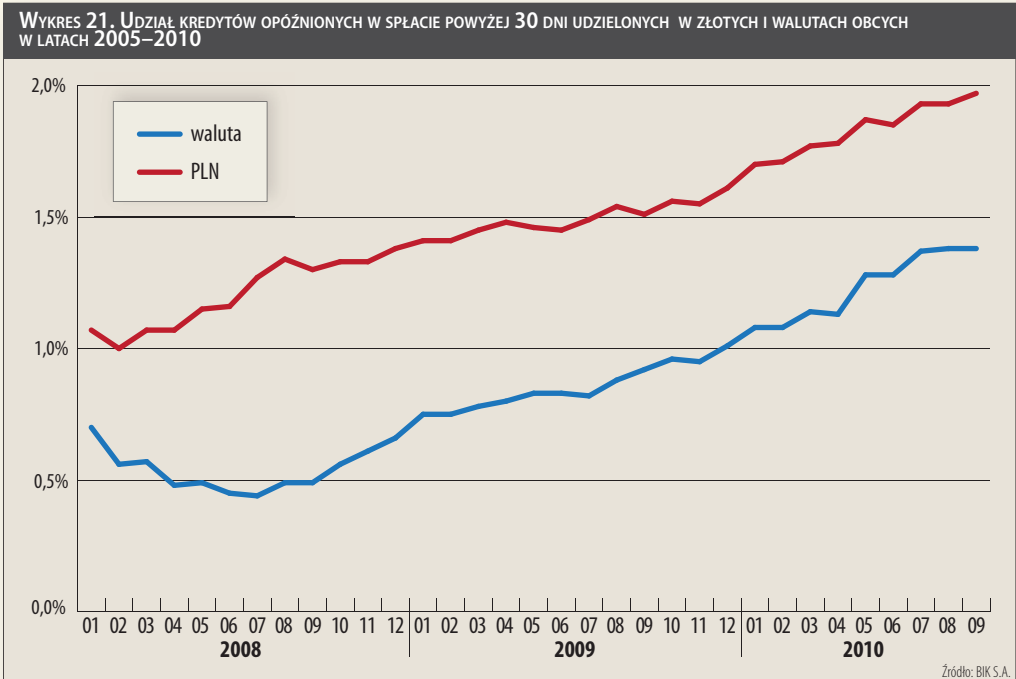
■ kredyty walutowe o mniejszym udziale w nowo udzielanych kredytach mają, w porównaniu ze złotowymi, starszą strukturę – co podwyższa wskaźnik opóźnień w tej grupie kredytów przy tej metodzie pomiaru;

■ wpływ struktury wiekowej portfela na sumaryczną jego jakość widać dobrze na linii kredytów walutowych. W okresie boomu na rynku walutowych kredytów mieszkaniowych linia na wykresie idzie w dół, nie oznacza to, że jakość portfela się poprawiła, tylko że struktura wiekowa stawała się młodsza.

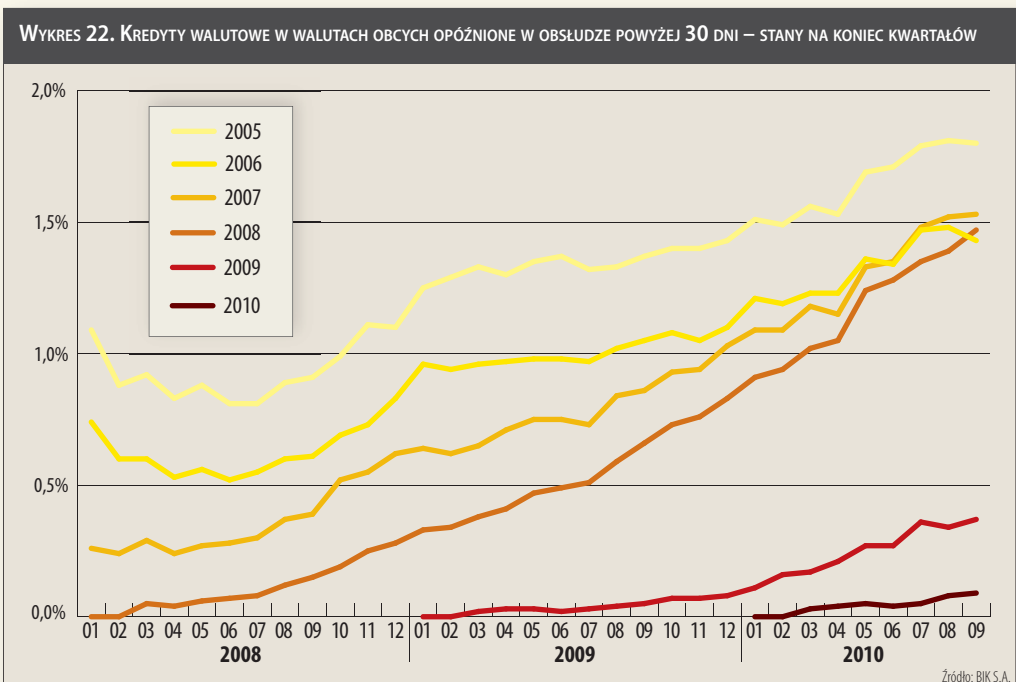
Bardziej precyzyjny pogląd na temat ewolucji jakości kredytowania mieszkalnictwa można sobie wyrobić na podstawie analizy portfeli metodą *vintage* (**WYKRESY 22 i 23**).

Na tych wykresach pokazana jest jakość portfeli pochodzących z kolejnych lat (między rokiem 2005 a 2010) mierzona udziałem rachunków opóźnionych w obsłudze powyżej 30 dni na różne daty (oś pozioma). Im bardziej linia jest pionowa, tym portfel danego rocznika jest słabszy, tzn. szybciej się psuje i można oczekiwać, że finalny udział strat będzie wyższy.





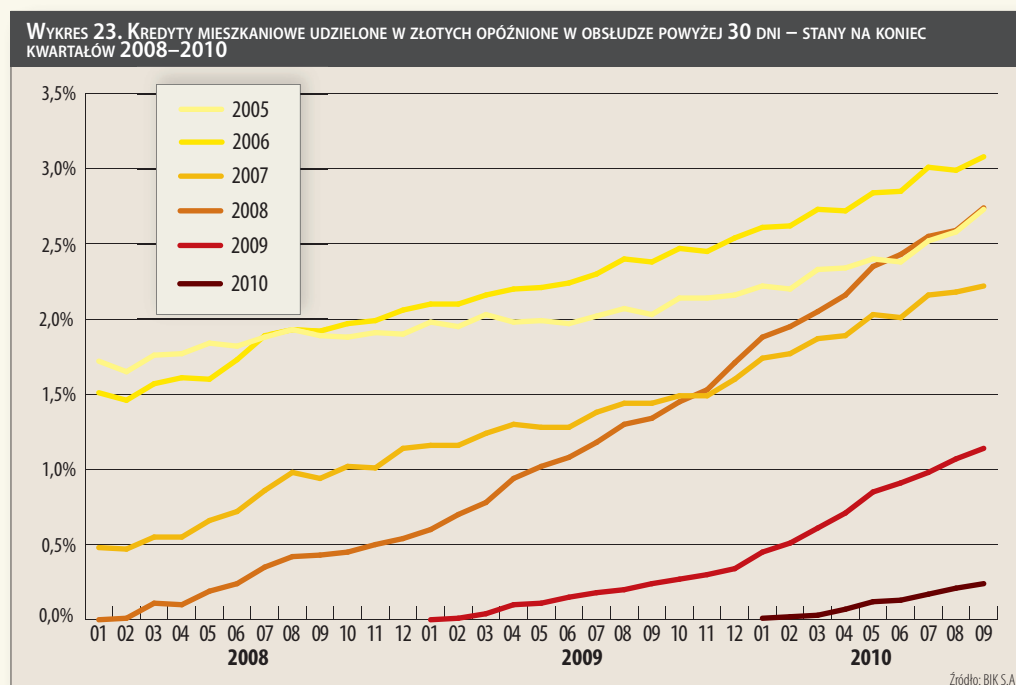
Ponieważ portfele kredytowe (walutowy i złotowy) mają inną strukturę ryzyk, a także z racji spowodowanej w części przez regulatorów różnic w stosowanych przez banki algorytmach oceny tych ryzyk – analizę *vintage* przedstawiamy oddzielnie dla kredytów walutowych i złotych.





Na **WYKRESIE 22** pokazane są linie *vintage* dla kredytów walutowych roczników 2005–2010. Widać, że te dla roczników z okresu boomu 2007 i 2008 r. są bardziej strome niż roczniki wcześniejsze i późniejsze. Ekspansja kredytowa odbyła się więc kosztem jakości. Warto też zwrócić uwagę na okoliczność, że poszczególne roczniki psują się liniowo, stąd można mieć nadzieję, że świeży jeszcze rocznik 2009 będzie nadal dużo lepszy (na wykresie bardziej płaski) niż roczniki walutowe z lat 2008–2009.

Linie *vintage* dla portfeli złotych kredytów mieszkaniowych są nieco odmiennie (**WYKRES 23**). Mieszkaniowe kredyty złote mają wyższy udział rachunków obsługiwanych z opóźnieniem (**WYKRES 21**), ale – czego nie było na poprzednim wykresie – linie niektórych roczników się przecinają, tzn. na daną datę rocznik następny jest gorszy od rocznika starszego. Dotyczy to zwłaszcza rocznika 2008, co jest dziwne. Kredytowanie złote w roku 2008 było relatywnie słabe (ok. 30% udzielanych kredytów). Być może kredyty otrzymywały te osoby, które nie zdołały uzyskać łatwo wówczas dostępnych i tanich, jak sądzono, kredytów walutowych, a być może jest to skutkiem wzrostu rat z powodu zmian stóp procentowych. Porównując linie złote i walutowe *vintage* dla rocznika 2009, widać, że walutowa wykazuje znaczną poprawę jakości tego portfela w porównaniu z rocznikami poprzednimi. O złotej już nie da się tego powiedzieć. Linia *vintage* 2009 złota jest wprawdzie lepsza (bardziej płaska) od najgorszego, poprzedzającego go rocznika 2008, ale pozostaje nadal gorsza (nieco bardziej stroma) od rocznika 2007.



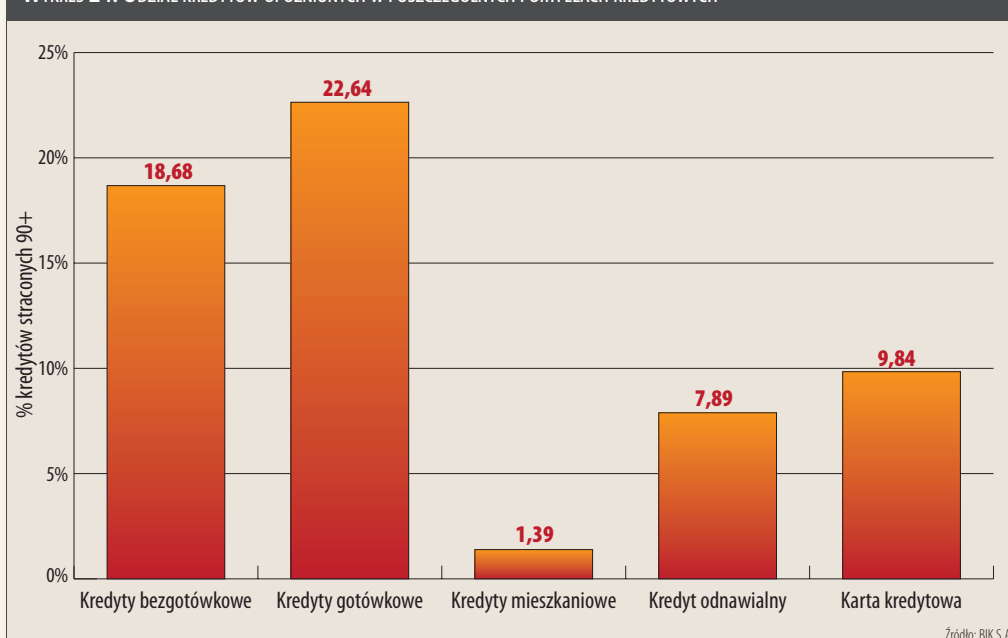
# Ryzyko portfela kredytów mieszkaniowych

Analizując udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w poszczególnych portfelach kredytowych, można zauważyć, że najniższy odsetek (1,39%) takich kredytów znajduje się w portfolio kredytów mieszkaniowych.

Jednak rodzi się pytanie, czy jest to sytuacja, która pozwala patrzeć spokojnie na tę część portfela banków? Odpowiedź na nie wymaga głębszej, wszechstronnej analizy portfela, szczególnie że jest on obciążony dodatkowymi ryzykami w stosunku do innych portfeli (m.in. długi okres kredytowania, wysoki udział kredytów walutowych).

Na **WYKRESIE 25** widać, że w portfolio kredytów mieszkaniowych systematycznie wzrasta udział kredytów nieregularnych, zarówno wśród kredytów złotych, jak i walutowych. W okresie 12 miesięcy (wrzesień 2009 – wrzesień 2010) *Bad rate* (stosunek kredytów opóźnionych w spłacie 90+ do wszystkich kredytów) dla tego portfela wzrósł o 32%, przy czym nie obserwujemy wyraźnej różnicy wzrostu tego wskaźnika wśród kredytów w złotych i wśród kredytów w walutach – w obu grupach był na zbliżonym poziomie ok. 29%.

WYKRES 24. UDZIAŁ KREDYTÓW OPÓŹNIONYCH W POSZCZEGÓLNYCH PORTFELACH KREDYTOWYCH



W tym samym czasie wartość udziału dla portfela kredytów gotówkowych wzrosła o ok. 51%, dla kredytów bezgotówkowych o ok. 11%, zaś w portfolio kart kredytowych o ok. 54%.

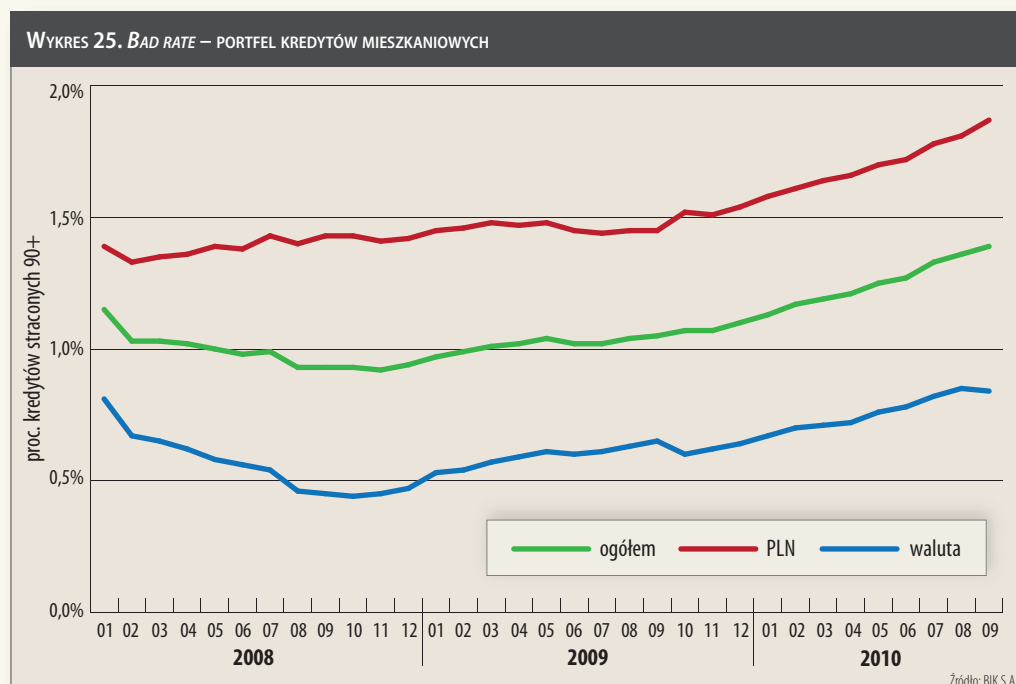
Widać z powyższego, że dynamika przyrostu udziału kredytów straconych w portfolio kredytów mieszkaniowych wcale nie jest na bardzo niskim poziomie.

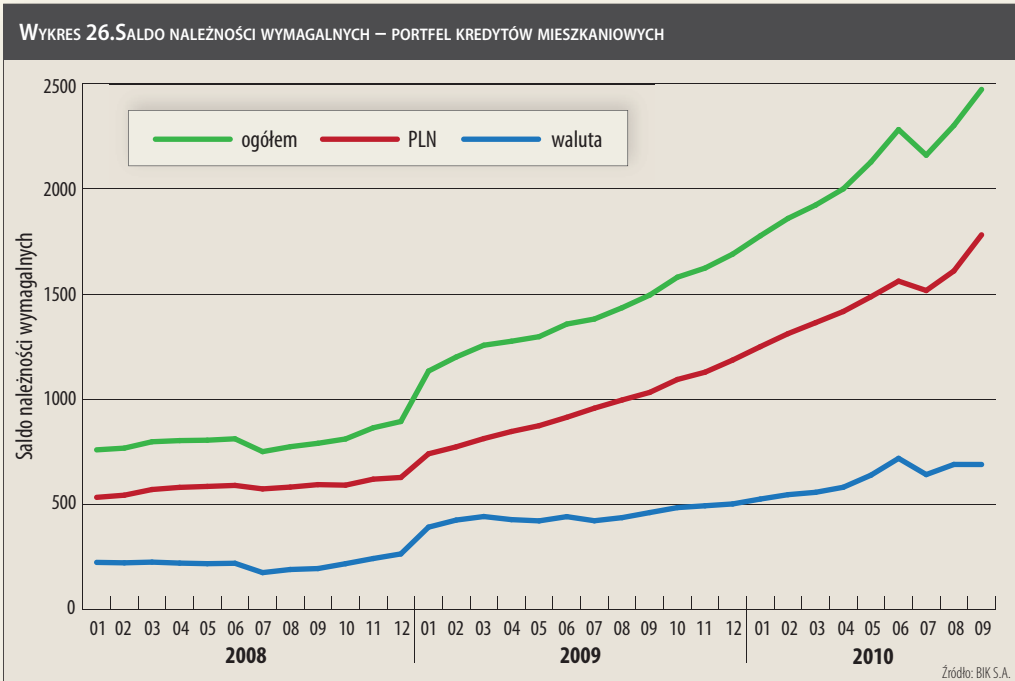
W portfolio kredytów mieszkaniowych w znacznie większym stopniu niż udział kredytów straconych wzrasta saldo należności wymagalnych. W okresie 12 miesięcy (wrzesień 2009 – wrzesień 2010) nastąpił wzrost salda należności wymagalnych o 65%, przy czym w portfolio kredytów złotych wyniósł on ok. 72%, zaś wśród kredytów walutowych ok. 49%.

W tym samym okresie wzrost salda należności wymagalnych w portfolio kredytów gotówkowych wyniósł ok. 80%, w portfolio kredytów ratałnych o ok. 48%, zaś w kartach kredytowych ok. 98%.

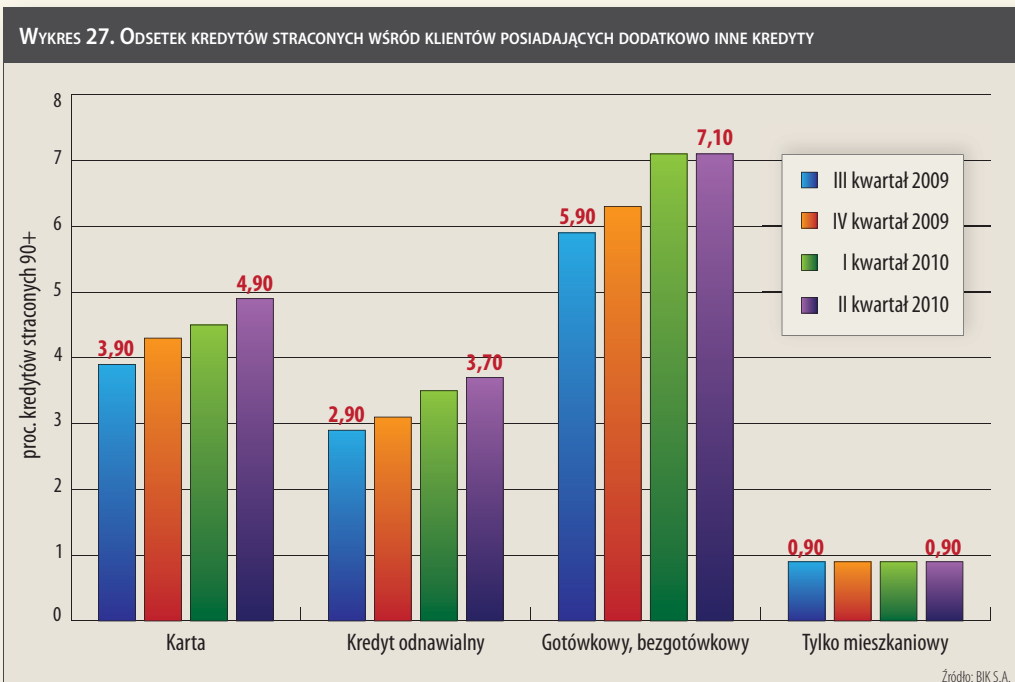
Powyższe wartości wskazują, że portfela kredytów mieszkaniowych nie omijają tendencje charakterystyczne dla całego rynku, chociaż wydawało się do niedawna, że nie będzie on podlegał tak dynamicznemu pogorszeniu jakości (zakładano, że kredytobiorcy za wszelką cenę starają się poprawnie obsługiwać właśnie ten rodzaj kredytu).

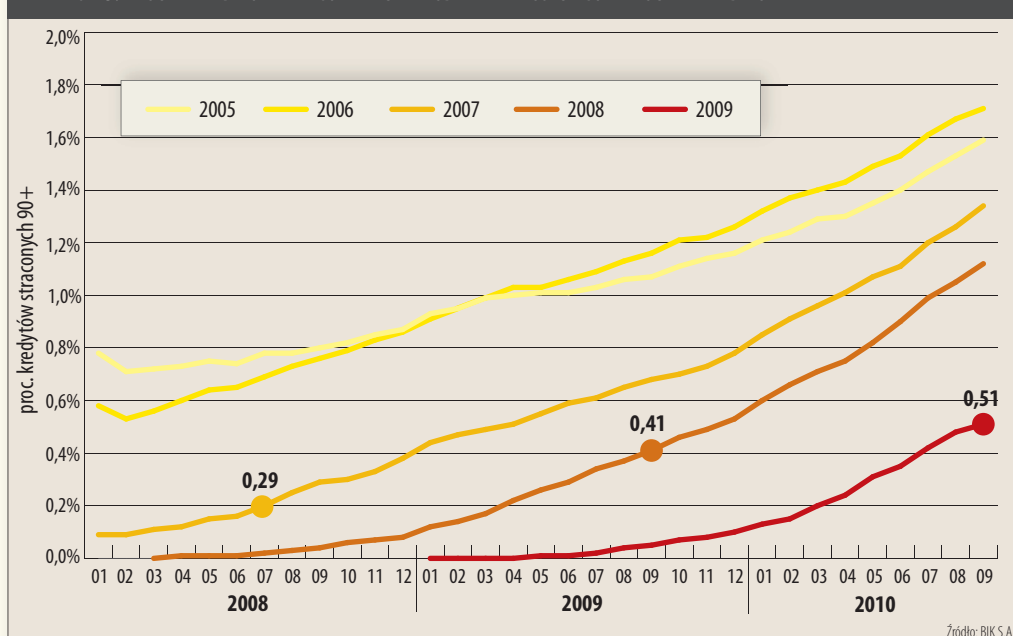
Źródłem wzrostu ryzyka kredytowego tego portfela są przede wszystkim kredytobiorcy posiadający – obok kredytu mieszkaniowego – także inne zobowiązania kredytowe (por. **WYKRES 26**), a według bazy BIK ok. 70% posiadaczy kredytów mieszkaniowych ma również inne zobowiązania kredytowe.





W okresie III kwartał 2009 – II kwartał 2010 odsetek nieregularnych kredytów mieszkaniowych wśród klientów posiadających tylko kredyt mieszkaniowy utrzymuje się na zbliżonym poziomie (0,9%). Natomiast w grupie klientów, którzy dodatkowo mają inny kredyt, odsetek ten systematycznie wzrasta, co szczególnie



**WYKRES 28. PROCENT KREDYTÓW NIEREGULARNYCH W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE ROCZNIKI KREDYTÓW**


Źródło: BIK S.A.

widac w grupie klientów, którzy posiadają dodatkowo kredyt gotówkowy lub bezgotówkowy (wzrost z 5,9% do 7,1%).

W tabeli 3 znajduje się przykład typowego zachowania klienta, który posiada wiele produktów kredytowych, i który ma istotne problemy ze spłatą kredytu

**Tabela 3. Droga klienta do zaprzestania spłaty kredytu mieszkaniowego**

Produkty	Bank	Spłacalność w okresie styczeń 2009 – kwiecień 2010														Kwoty w zł na kwiecień 2010			
		styczeń-09	luty-09	marzec-09	kwiecień-09	maj-09	czerwiec-09	lipiec-09	sierpień-09	wrzesień-09	pazdziernik-09	listopad-09	grudzień-09	styczeń-10	luty-10	marzec-10	kwiecień-10	Saldo	Saldo należności wymagalnych
kredyt gotówkowy	X	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	0	0	1	1	8808	786	
kredyt odnawialny	Y	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	2	4212	203	
kredyt mieszkaniowy	Z	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	2	527 852	13 697	
karta kredytowa	R	1	1	2	2	0	1	1	2	0	0	1	0	0	0	1	1	1905	364

0 – brak opóźnień

1 – opóźnienia 30–90 dni

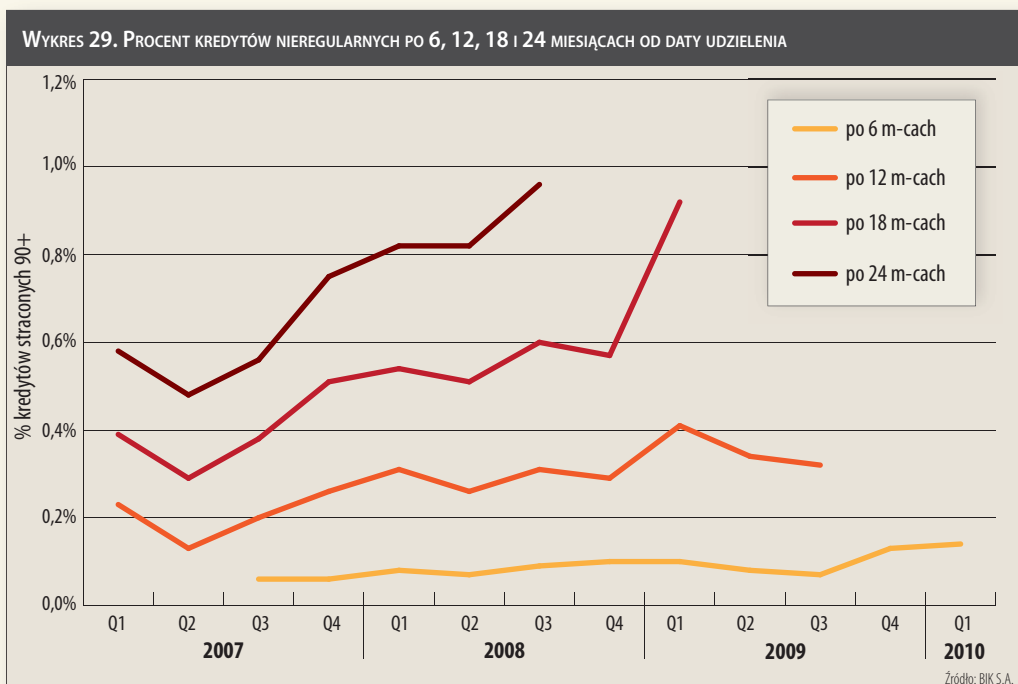
2 – opóźnienia 90–180 dni

mieszkaniowego. Na przykładzie tym widać wyraźnie, że klient najpierw miał problemy ze spłatą kredytów ratalnych i odnawialnych (w tym kart kredytowych). Prawdopodobnie kosztem tych kredytów poprawnie obsługiwał zobowiązanie mieszkaniowe, ale działania te zazwyczaj stanowią jedynie przesunięcie w czasie pojawienia się istotnych kłopotów ze spłatą również kredytu mieszkaniowego, co miało miejsce w tym przypadku.

Powyższy schemat zachowania jest charakterystyczny dla posiadaczy kredytów mieszkaniowych, którzy mają istotne problemy z ich spłatą. Dlatego informacje o historii kredytowej klienta są doskonałą podstawą do prognozy ryzyka kredytowego związanego z klientem posiadającym kredyt mieszkaniowy.

Informacją ważną jest to, jak portfel kredytów mieszkaniowych – zarówno ten udzielony w poprzednich latach, jak i nowe jego generacje – będzie się zachowywał w nie-dalekiej przyszłości. Mimo że portfel kredytów mieszkaniowych zaczyna się mocno psuć po ok. 5 latach (doświadczenia rynków dojrzałych), to warto obserwować również młode generacje kredytów mieszkaniowych, zwłaszcza w sytuacji wysokiego ryzyka walutowego oraz ryzyka nadmiernego zadłużenia się klientów.

Na **WYKRESIE 27** widać, że nowe generacje kredytów psują się w tempie nie mniejszym niż kredyty udzielone w latach 2007–2008. Udział kredytów nieregularnych wśród kredytów udzielonych w 2009 r., według stanu na 30 września 2010 r., jest na poziomie 0,51%. Analogiczna wartość dla kredytów udzielonych w 2008 r. (po tym samym okresie) wyniosła 0,41%, a dla kredytów z rocznika 2007 – 0,29%.

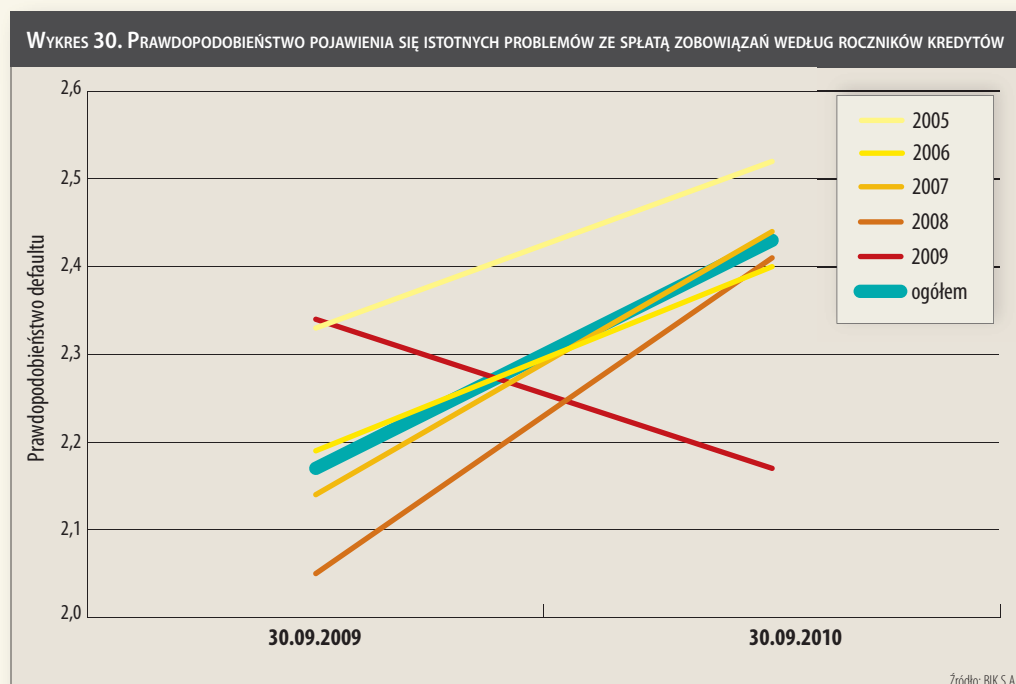


Mimo krótkiego okresu, jaki upłynął od uruchomienia kredytów na uwagę zasługują kredyty udzielone w IV kw. 2009 r. i I kw. 2010 r., gdzie odsetek kredytów nieregularnych już po 6 miesiącach od uruchomienia jest wyraźnie wyższy (0,14%) niż wśród kredytów udzielonych we wcześniejszych kwartałach: po 6 miesiącach od uruchomienia odsetek tych kredytów nie przekraczał 0,1%.

Występujące negatywne trendy wskazują, że w najbliższym czasie możemy spodziewać się ich kontynuacji.

Prognozę jakości portfela mieszkaniowego można uzyskać np. na podstawie oceny prawdopodobieństwa tego, że klient przestanie spłacać kredyt w najbliższych 12 miesiącach (prognoza nie obejmuje klientów, którzy w momencie oceny prawdopodobieństwa nie obsługiwali już swoich kredytów). Prawdopodobieństwo takie można uzyskać z modelu oceny punktowej BIK.

Wartości prawdopodobieństwa tego, że klienci przestaną spłacać swoje kredyty w ciągu najbliższych 12 miesięcy wskazują, że można się spodziewać dalszego wzrostu liczby kredytobiorców, którzy będą mieli poważne problemy ze spłatą swoich zobowiązań – średnia wartość prawdopodobieństwa dla poszczególnych roczników wzrosła w okresie wrzesień 2009 – wrzesień 2010. Wyjątek stanowią klienci, którzy uruchomili kredyty mieszkaniowe w 2009 r. – tu obserwujemy spadek prognozowanego ryzyka związanego z nimi. Niższe prognozowane ryzyko związane z tymi klientami, wskazuje, że są to osoby, które w mniejszym stopniu niż pozostali kredytobiorcy korzystają z produktów kredytowych, przyznawanych limitów i lepiej obsługują kredyty.



# VII Światowa Konferencja Biur Wymiany Informacji Kredytowych

Światowa Konferencja Biur Wymiany Informacji Kredytowych odbywa się co dwa lata na różnych kontynentach.

Tegoroczna, już siódma z kolei, miała miejsce w Berlinie w dniach 26–28 września, a jej gospodarzami byli: niemieckie biuro kredytowe SCHUFA oraz ACCIS i CDIA (Stowarzyszenia Europejskich i Amerykańskich Biur Kredytowych).

Warto dodać, iż nadzór nad organizacją tego spotkania ze strony Komitetu Wykonawczego ACCIS miał Krzysztof Markowski, prezes zarządu BIK.

W konferencji poza 22 prelegentami wzięło udział 230 uczestników z 55 krajów reprezentujących wszystkie kontynenty.

Tematykę dwudniowej Konferencji możemy podzielić na trzy części:

- Blok prezentujący nowe rozwiązania prawne regulujące sektor wymiany informacji na różnych kontynentach.
- Blok prezentujący nowe produkty biur kredytowych zaspakajające potrzeby pożyczkodawców i pożyczkobiorców.
- Blok omawiający sposoby włączenia tzw. populacji nieubankowanej w struktury rynku finansowego.

Konferencja rozpoczęła się od przedstawienia sytuacji w gospodarce światowej i próby antycypacji zmian, jakie mogą nastąpić na „pokryzysowym” światowym rynku kredytów detalicznych. Stwierdzono m.in., iż „w grupie kredytodawców, będących w okresie największej aktywności zawodowej (18–49 lat), aż u 39% dłużników zadłużenie przekracza wartość zabezpieczenia hipotecznego. Kredytodawcy, oferując im kolejne produkty, winni wziąć to pod uwagę.

Następnie omawiano problem dostępu do produktów i usług finansowych. Według danych IFC (Międzynarodowej Korporacji Finansowej) w latach 2008–2009 liczba rachunków depozytowych na 1000 dorosłych mieszkańców w bankach komercyjnych wzrosła o 4,3%, natomiast wartość depozytów w stosunku do PKB spadła o 11,8%. Liczba rachunków kredytowych (na 1000 osób dorosłych) spadła o 1,4%, natomiast wolumen kredytów w stosunku do PKB spadł o 15,2%

W końcu stwierdzono, iż ubankowanie tzw. populacji (osób i firm) wykluczonej z rynku finansowego wymaga od instytucji finansowych całościowego podejścia do



tego problemu, tzn. od strony produktowej i jakościowej oraz stworzenia odpowiedniej infrastruktury finansowej.

Następnie skupiono się na tendencjach występujących w tworzeniu przepisów prawnych regulujących światowy rynek wymiany informacji kredytowych.

Przedstawiciel Amerykańskiego Stowarzyszenia Biur Kredytowych (CDIA) poinformował o uchwaleniu przez Kongres ustawy powołującej nową agencję w USA – Radę Ochrony Finansowej Konsumentów (CFPB). Agencja będzie mieć jednoosobowy zarząd mianowany przez prezydenta z kadencją pięcioletnią. Będzie niezależna od Kongresu, administracji, Sytemu Rezerwy Federalnej oraz rzecznika praw obywatelskich z budżetem 550 mln USD i swobodą działania do uznania prawodawców. Rada w myśl ustawy ma przeciwdziałać nieuczciwym, zwodniczym i abuzywnym praktykom na rynku finansowym. Będzie to zatem instytucja przypominająca istniejące rozwiązania europejskie, jak choćby nasz UOKiK.

Kolejnym mówcą był przedstawiciel Australii i Nowej Zelandii. Zaczął od „tłumaczenia się”, dlaczego oba kraje dopiero tak późno dołączają do „rodziny” państw posiadających rejestry kredytowe. Związane to jest ze zmianą ustawodawstwa w tych krajach, dopuszczającego do przetwarzania przez rejestry kredytowe pozytywnych informacji o konsumentach. Niedawno australijska komisja ds. reform prawnych stwierdziła, że rozwój rynku wymiany informacji jest nieodzowny ze względu na odpowiedzialne kredytowanie. W konsekwencji komisarz ochrony danych osobowych zezwolił na udostępnianie w raporcie kredytowym danych osobowych włącznie z historią kredytową.

Z kolei w Chinach przepisy prawne dotyczące wymiany informacji są „rozproszone”. Nie ma przepisów o ochronie danych osobowych i wymianie informacji kredytowych. Podstawowymi aktami prawnymi umożliwiającymi funkcjonowanie chińskiego biura kredytowego są: konstytucja, podstawowe założenia prawa cywilnego, przepisy o odpowiedzialności za naruszenie prawa ChRL oraz prawo karne. W tej chwili tworzone i dyskutowane jest nowe prawo dotyczące rynku wymiany informacji.

Według przedstawiciela Egiptu 2/3 ludności świata nie ma dostępu do rynku finansowego. 70% dorosłej populacji nie posiada rachunku bankowego, nie mówiąc już o kredytowym. Jednocześnie w krajach bez rozwiniętej wymiany informacji kredytowych dostęp do kredytu jest najtrudniejszy. W tej chwili obserwujemy nieznaczny postęp w dziedzinie wymiany informacji w Egipcie, Jordanii, Arabii Saudyjskiej i Katarze.

Przedstawiciel Polski, Krzysztof Markowski, m.in. zwrócił uwagę na bariery w rozwoju rynku wymiany informacji kredytowych. Wynikają one przede wszystkim: (1) z restrykcyjnych przepisów o ochronie danych osobowych uniemożliwiających nieskrępowany dostęp kredytodawców do publicznych baz danych (Polska), (2) braku możliwości przetwarzania i gromadzenia, np. w Niemczech, numerów identyfikujących obywateli oraz (3) istniejącego wymogu uzyskiwania zgody konsumenta na przetwarzanie kredytowych

danych historycznych (Polska i Niemcy). Następnie sformułował pięć postulatów pod adresem nowelizowanej obecnie przez Komisję Europejską *Dyrektywy o ochronie danych osobowych*. Ponadto stwierdził, że dane kredytowe nie powinny mieć statusu danych wrażliwych, a ocena zdolności kredytowej musi być oparta na pozytywnych i negatywnych informacjach.

Następnie przedstawiciel Ameryki Południowej, zastanawiając się nad zwiększeniem dostępu do produktów i usług finansowych położył szczególny nacisk na dążenie do przybliżenia tej problematyki społeczeństwu poprzez: 1) edukację pokazującą wagę i korzyści dla obywatela wynikające z udostępniania jego danych rejestrom kredytowym, 2) informowanie obywateli o konieczności przekazywania rejestrom przynajmniej adresów i numerów telefonów oraz, 3) osvajanie obywateli z myślą o potrzebie dzielenia się informacjami demograficznymi.

Kilka wystąpień zostało poświęconych produktom zapobiegającym oszustwom finansowym. Ich specyfika w dużym stopniu zależy jednak od regulacji prawnych w danym kraju. Nie mogą mieć zatem uniwersalnego zastosowania.

Na koniec przedstawiciel SCHUFA omówił w swoim wystąpieniu odpowiedzialne kredytowanie w Niemczech. Stwierdził m.in. że dotychczasowa definicja słowa „odpowiedzialne” ewoluje. Banki przy szacowaniu ryzyka kredytowego zwracały dotychczas uwagę głównie na techniczne aspekty odpowiedzialnego kredytowania (tj. na: proces zarządzania ryzykiem, wewnętrzną kontrolę zasad i procedur, rentowność portfela kredytowego). Natomiast w chwili obecnej banki biorą pod uwagę również aspekt społeczny, zakładając, iż kredytobiorca w swej nieświadomości może źle oszacować swoją wypłacalność, zatem należy podejmować decyzje kredytowe, uwzględniając także zasady społecznej odpowiedzialności korporacyjnej. Jednakże szersze podejście nie zastąpi tradycyjnego, jedynie uzupełni je o dodatkowe czynniki zewnętrzne. Następnie przedstawił m.in. opracowany przez SCHUFA bardzo ciekawy model tzw. szybkiej i łatwej sprzedaży produktów finansowych wszelkimi dostępnymi kanałami dystrybucji z wykorzystaniem internetu, e-maili, telefonów komórkowych i sklepów kredytowych. Dystrybucja produktów finansowych w Niemczech tą drogą wzrasta w szybkim tempie.

Gdyby pokusić się o znalezienie wspólnego problemu, który przewijał się w prawie wszystkich wystąpieniach, to bez wątpienia na pierwszym miejscu należy wymienić konieczność poprawy poziomu edukacji finansowej społeczeństwa. Jest ona ważna i w biednych, i bogatych krajach. Choć jej forma i zakres muszą być różne. Drugim problemem poruszonym w wielu wystąpieniach było podkreślanie, iż do rzetelnej oceny ryzyka kredytowego konieczne jest przetwarzanie pozytywnych i negatywnych danych kredytowych. Inspektorzy ochrony danych osobowych i konsumenci często nie rozumieją, że wymiana pełnej informacji umożliwia zwiększony dostęp do kredytów, co w istotny sposób wpływa na wzrost gospodarczy, a w konsekwencji na poziom dobrobytu społeczeństwa.

## TO WARTO WIEDZIEĆ:

**Biuro Informacji Kredytowej** wspólnie z Biurem Informacji Gospodarczej InfoMonitor oraz Związkiem Banków Polskich, oferują komplementarny system wymiany informacji o kredytobiorcach i dłużnikach na potrzeby zwiększania bezpieczeństwa obrotu gospodarczego w Polsce.

**Biuro Informacji Kredytowej** posiada informacje pozytywne i negatywne o procesie spłacania kredytów w bankach i SKOK-ach. Banki, pobierając informacje (Raporty Kredytowe BIK), mogą też uzyskiwać, w zakresie przez prawo dopuszczonym, informacje z baz BIG InfoMonitor (Rejestr Dłużników) i ZBP (System DOKUMENTY ZASTRZEŻONE).

**Biuro Informacji Gospodarczej InfoMonitor, Związek Banków Polskich oraz Biuro Informacji Kredytowej** utworzyły w 2008 r. sieć Centrów Informacji Gospodarczej (CIG) – w celu wspierania i propagowania bezpiecznego obrotu gospodarczego w Polsce. Placówki CIG zlokalizowane są w 16 regionach, a ich pracę w skali całego kraju koordynuje Centrum Prawa Bankowego i Informacji. Profesjonalni doradcy inspirują lokalną przedsiębiorczość, oferując m.in. nowoczesne narzędzia do zarządzania ryzykiem biznesowym, systematyczne szkolenia i akcje edukacyjne dotyczące rynku wymiany informacji w Polsce.

### **BIK** BIURO INFORMACJI KREDYTOWEJ

Raport Biura Informacji Kredytowej KREDYT TRENDY

**Opracował:** dr Andrzej Topiński

**Przygotowanie:** Wydawnictwo Centrum Prawa Bankowego i Informacji

**Copyright by:** Biuro Informacji Kredytowej SA,  
ul. Zygmunta Modzelewskiego 77a, 02-679 Warszawa.  
Wszelkie prawa zastrzeżone.

Publikacja jest chroniona przepisami prawa autorskiego.

Materiał zawarty w raporcie „KREDYT TRENDY” może być wykorzystany w części lub w całości jedynie za zgodą BIK.

Każde użycie w celach komercyjnych materiałów wymaga uzyskania od BIK zgody na piśmie. Przez użycie materiału w celach komercyjnych należy rozumieć każdy rodzaj upowszechniania (kopiowanie, modyfikowanie, dystrybucję, transmisję, publikowanie oraz prezentowanie) w całości lub części.

**Zdjęcia:** Wydawnictwo Centrum Prawa Bankowego i Informacji/[www.fotolia.com](http://www.fotolia.com)

Wszelkie uwagi i pytania dotyczące niniejszej publikacji prosimy kierować pod adres: [kredyttrendy@bik.pl](mailto:kredyttrendy@bik.pl).

LAUREAT  
KONKURSU



TERAZ POLSKA



BIURO INFORMACJI KREDYTOWEJ

---

Partnerzy BIK:



ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Biuro Informacji Gospodarczej  
InfoMonitor S.A.



Centrum Prawa Bankowego i Informacji  
[www.cpb.pl](http://www.cpb.pl)



Centrum Informacji Gospodarczej  
[www.cigi.pl](http://www.cigi.pl)